

5.1.2e

Subject: Interdepartementaal directeurenoverleg China
Location: WebEx

Start: do 18-02-2021 09:00
End: do 18-02-2021 10:30
Show Time As: Tentative

Recurrence: (none)

Meeting Status: Tentatively accepted

Organizer: DAO-RSVP

Required Attendees

5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e
5.1.2e	@minbzk.nl;	5.1.2e	@minbzk.nl;	5.1.2e	@mindef.nl;
5.1.2e	@minezk.nl;	5.1.2e	@minfin.nl;	5.1.2e	@minfin.nl;
5.1.2e	@minjenv.nl;	5.1.2e	@minvenj.nl;	5.1.2e	@minlnv.nl;
5.1.2e	@nctv.minjenv.nl	5.1.2e	@minocw.nl;	5.1.2e	@minocw.nl;
5.1.2e	@politie.nl;	5.1.2e	@rvo.nl;	5.1.2e	@rvo.nl;
5.1.2e	@minvws.nl;	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	@minszw.nl;
5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	BD/DEIA/IBP;	5.1.2e	5.1.2e
5.1.2e	ecretariaat KMP Buitenland	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e

Optional Attendees

5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e
5.1.2e	ecretariaat KMP Buitenland	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e

Beste genodigden,

Aanstaande donderdag zullen we een half uur eerder beginnen, dus om 09:00 uur. Bedankt voor uw flexibiliteit.

Hierbij de agenda en stukken voor dit overleg.

De WebEx-link heeft u inmiddels ontvangen via 5.1.2e van RVO.

Agenda

- Welkom en goedkeuring verslag d-overleg 27/11 en agenda
- Banden van decentrale overheden met Chinese partners door BZ en BHOS (zie stukken MoU-checklist)
- EU-China: CAI en reciprociteit door BHOS en BZ (zie ook bijdrage NL, vertrouwelijk)
- Update stavaza Kennisnetwerk (zie bijgevoegd)

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

**Directie Azië en Oceanië / Asia and Oceania Department
Ministerie van Buitenlandse Zaken / Ministry of Foreign Affairs**

Rijnstraat 8 | 2515 XP | Den Haag
Postbus / P.O. Box 20061 | 2500 EB | Den Haag / The Hague | The Netherlands
T +31 70 348 5.1.2e
www.rijksoverheid.nl / www.government.nl

Interdepartementaal directeurenoverleg China

30 april 2021 09:30-11:00

Aanwezig: AZ, BZ/DAO, BZ/DVB, BHOS/DIO, BZK, DEF, EZK, FIN, IenW, JenV, Kennisnetwerk, LNV, NCTV, OCW, PEK, RVO, SZW, VWS

Afwezig: Politie

1. Welkom en goedkeuring verslag directeurenoverleg 18/2 en agenda

- 5.1.2e verwelkomt de deelnemers en opent het overleg.
- De deelnemers geven goedkeuring aan de agenda en, na een verduidelijkende opmerking van I&W, aan het verslag van het overleg op 18/2.

2. Update interne ontwikkelingen China en terugblik virtueel SGO-bezoek aan Peking

- 5.1.2e Peking geeft een toelichting op de binnenlandse ontwikkelingen in China en terugkoppeling van het virtuele SGO-bezoek aan Peking van 14 april.
- Begin maart vonden de Twee Vergaderingen plaats waar het 14^e Vijfjarenplan is aangenomen. De rode draad door het Vijfjarenplan is het streven naar zelfvoorziening en daardoor onafhankelijkheid van het buitenland in strategische sectoren. Vooral aangejaagd door technologie en innovatie van eigen bodem. China zal meer terugvallen op de binnenlandse economie en minder op de wereldconomie, waarbinnen staatsbedrijven een grote rol toebereeld krijgen. Dit levert NL kansen op samenwerking op thema's zoals landbouw, voedselzekerheid en (digitalisering van de) gezondheidszorg. Op klimaat is China van plan de gebruik van steenkool de komende jaar onder controle te brengen en na 2025 af te bouwen. Ondanks ambitieuze en positieve signalen blijkt de praktijk weerbarstiger. 60% van de Chinese energieconsumptie komt nog steeds uit kolen en gestelde doelstellingen zijn nog onvoldoende om de doelstelling om in 2030 CO₂ uitstoot te laten pieken, te behalen.
- Op mensenrechtengebied blijven de uitdagingen groot. Op 22 maart nam de Raad Buitenlandse Zaken van de EU een breed pakket sancties aan onder het EU mensenrechtensanctieregime. Voor China geldt dat er 4 personen en 1 entiteit op de sanctielijst zijn gezet vanwege hun actieve rol in het ontwerp en uitvoering van Chinees beleid in Xinjiang. Op dezelfde dag legde China sancties op aan 4 Europese entiteiten en 10 personen, onder wie Kamerlid Sjoerd Sjoerdsma (D66). Ook werden westerse merken als H&M, Nike en Adidas slachtoffer van een oproep van de Communistische Jeugdliga om deze merken te boycotten vanwege hun IMVO-beleid m.b.t. katoen uit Xinjiang. Het is daarom des te belangrijker dat er op EU niveau verplichte *due diligence* wetgeving komt die voor alle bedrijven geldt. China heeft met de "tegensancties" veel leden van het Europees Parlement tegen zich in het harnas gejaagd. 5.1.2e Peking concludeert dat de weg naar samenwerking hobbeliger wordt, maar dat er nog steeds ruimte voor samenwerking is, bijv. op het gebied van landbouw, gezondheidszorg en klimaat. Ook onderstreep 5.1.2e het belang van nuance in de relatie en tegelijkertijd pal staan voor onze belangen en waarden.
- Tijdens het SGO-bezoek stond de vraag centraal hoe om te gaan met de veranderende rol van China in de wereld. De 10 deelnemende SG's (LNV en VWS waren verhinderd) spraken o.a. over het belang van een geïntegreerd en gecoördineerd China-beleid (via o.a. het directeurenoverleg alsmede het ICB) en de verwevenheid van politiek en economie in China. De China-notitie blijft geldig, samenwerking zoeken waar het kan blijft relevant, maar er zijn accentverschuivingen in de richting van meer 'beschermen waar het moet'. De SG's waren het tevens eens over de noodzaak van het maken van scherpe keuzes, bijv. omtrent economische

veiligheid (welke kroonjuwelen moet NL beschermen en hoe?); enkele fictieve scenario's stuurden hierbij de discussie. Er was consensus over het belang van coördinatie met *like-minded* landen, met de EU als belangrijkste platform en met Duitsland als belangrijkste ankerpunt.

3. Formatiefiche geïntegreerd China-beleid en personele capaciteit

- BZ/DAO informeert de directeuren over het formatiefiche China en de totstandkoming daarvan. Het ICB heeft kans gehad op het conceptfiche te reageren; de nieuwe versie neemt deze feedback mee en zal vervolgens nog eens worden voorgedragen aan het ICB en het Directeurenoverleg.
- Het doel van het fiche is tweeledig: (1) inhoudelijk aandacht vragen voor China in het nieuwe regeerakkoord en (2) een interdepartementale inzet tot personele intensivering op China, dit alles ten gevolge van groeiende belangen op China. De departementen kunnen de uiteindelijke versie delen met de collega's die betrokken zijn bij de kabinetsformatie (bijv. SG's en DG's).
- [REDACTED]

5.1.2i

4. Update EU en Indo-Pacific

- BZ/DAO informeert de directeuren over ontwikkelingen binnen de EU en op het dossier Indo-Pacific.
- Op 26 februari nam de Tweede Kamer de motie-Sjoerdsma (D66) aan die de ontwikkelingen in Xinjiang classificeert als genocide. Het NLse parlement is het eerste in de EU dat dat heeft gedaan. Het kabinet had de motie ontraden omdat niet is voldaan aan de criteria die NL zelf hanteert en die zijn vastgelegd in het regeerakkoord voor het kwalificeren van mensenrechtenschendingen als genocide.
- In reactie op de Chinese sanctiemaatregelen heeft NL de Chinese [REDACTED] ontboden. 22 andere EU-landen deden hetzelfde. De toenmalig Kamervoorzitter heeft namens de hele Kamer in een brief aan de Chinese [REDACTED] gesteld dat geen enkele NLse parlementariër naar China zal gaan zolang de sancties in werking zijn.
- [REDACTED]

5.1.2e

5.1.2a

5. Update stavaza Kennisnetwerk

- Het China Kennisnetwerk (CKN) gaf aan dat het secretariaat ondergebracht zal worden bij Clingendael, dat daarbij zal samenwerken met het Leiden Asia Centre.
- Het CKN verwees naar de update die bij de agenda was gevoegd met links naar recent gepubliceerde onderzoeken. Op 30 maart is een rapport over invloed van de Chinese overheid en de Chinese gemeenschap in NL uitgekomen. Een ander recent gepubliceerd rapport betreft het Europese narratief tegenover dat van China. Het rapport over Chinese *soft power* in Europa van het European Thinktank Network on China is eveneens recent gepubliceerd.
- Het CKN zoekt ook uit in hoeverre het een overzicht zou kunnen krijgen van relevante lopende promotieonderzoeken.
- In mei en waarschijnlijk juni komen de laatste twee onderzoeken van 2020 uit: Technologische samenwerking met China (24/5 wordt conceptrapport met het CKN gedeeld) en China's Role in Digital Standards for Emerging Technologies .
- Het CKN meldde dat het tijdens het ICB van 20/5 een verzoek zal doen aan collega's om beleidsrelevante onderzoeksonderwerpen voor 2022 aan te dragen.

5.1.2i

6. Rondvraag / informatie-uitwisseling

5.1.2a

- EZK, SZW, I&W en de ambassade deelden hun grote tevredenheid over het SGO-bezoek en zien deze in de toekomst graag jaarlijks plaatsvinden.
- 5.1.2i
- Gezien het grote aantal MoU's pleitten de ambassade, NCTV en I&W voor het creëren van een overzicht van alle MoU's die NL met China heeft afgesloten. Zo werkt I&W momenteel aan het vernieuwen van een MoU met het Ministry of Environment and Ecology alsmede zeven andere MoU's over water, transport, spoorwegen, vliegverkeer, scheepvaart, douane, en stadsplanning. OCW en EZK werken ook gezamenlijk aan een MoU. Het maken van het overzicht zal door het ICB ter hand worden genomen.
- 5.1.2a
- EZK is bereid om in het volgende Directeurenoverleg een presentatie te geven over standaardsetting. Standaarden worden een geopolitiek instrument en het verdient dan ook overweging op dit vlak niet langer alles aan de markt over te laten. Tevens werkt het in samenwerking met BZ/EAB aan een *quick scan* over kansen en bedreigingen die het graag in een toekomstig overleg toelicht. EZK heeft inmiddels gebruik gemaakt van de MoU toets. China heeft verzocht om een Joint Cooperation Mechanism op het gebied van wetenschap en technologie, EZK bekijkt dat samen met OCW; besluitvorming hierover zal aan een nieuw worden gelaten.
- LNV gaf aan dat China's focus op mogelijke Covid-besmetting via de *cold chain* de uitvoer van agriproducten blijft belemmeren. De komende maanden zal LNV in gesprek gaan met het NLse bedrijfsleven om een beter beeld te krijgen van de algemene uitdagingen en mogelijkheden van handel met China.

- BZ/DIO onderstreepte het toenemende belang van interdepartementale coördinatie en 5.1.1b Naast ‘samenwerken waar het kan’ en ‘beschermen waar het moet’ is een derde dogma volgens BZ/DIO van toepassing: ‘niet samenwerken waar het niet kan’ waar IMVO niet toepasbaar is: “tegen dwangarbeid is geen IMVO bestand.” Dit heeft implicaties voor samenwerking op klimaat en andere terreinen, wat de relatie compliceert. BZ/DAO voegde toe dat de Kamer een motie heeft aangenomen waarin het de regering oproept niet akkoord te gaan met het CAI mits China vier fundamentele ILO-conventies ratificeert.
  - 5.1.2i
  - RVO is bezig het Informatie- en Contactpunt verder vorm te geven en geeft aan dat de link tussen het CKN secretariaat en het ICP gewaarborgd moet blijven.
  - SZW gaf aan dat het onderzoek naar de Chinese diaspora voor hen relevant is en dat het graag aansluit bij een vervolgonderzoek. SZW nodigde de andere departementen uit om SZW te betrekken bij zaken die raken aan de ILO. SZW werpt de opstelling van China in multilaterale samenwerking op als toekomstig gespreksonderwerp.
  - VWS sprak zijn waardering uit voor de samenwerking met China op gezondheidszorg. Op multilateraal gebied staan de G20 Global Health Summit en de World Health Assembly voor de deur. Hier zal worden nagegaan of een pandemieverdrag te realiseren is. BZ/DAO verzocht de aanwezigen om vooral ook positieve verhalen als die van VWS met DAO te delen voor gebruik in gesprekken met de Chinese ambassade.
  - I&W onderstreepte het belang van coördinatie binnen de overheid van het China-beleid. I&W organiseerde recent een webinar over China in de Rotterdamse haven en dienst logistieke hubfunctie. 5.1.2a
  - 5.1.2a
  - 5.1.2a
  - JenV vroeg of andere EU-lidstaten uitdagingen kennen op migratie en terugkeer naar China. BZ/DAO zegde toe deze vraag bij collega’s uit te zetten. 5.1.2a 5.1.2e
  - 5.1.2a
  - 5.1.2a Het JenV-landenplan China is aangenomen en zal in het ICB worden toegelicht; het accent is verschoven naar ‘beschermen waar het moet’.
  - FIN meldde dat het vanaf 1 september een attache op ambassade Peking zal hebben. 5.1.2a
  - 5.1.2a
  - 5.1.2e Peking sprak zijn genoegen uit over de komst van de nieuwe attaches (OCW en FIN); nagenoeg alle ministeries zijn nu vertegenwoordigd in Peking. 5.1.2e Peking was tevens zeer tevreden over de samenwerking tussen het postennet China en Den Haag. 5.1.2e gaf aan dat het MLS-i in concept in mei zal worden afgerond waarna BZ/DAO en ambassade Peking dit interdepartementaal verder zullen afstemmen

- BZ/DAO sloot af door de China Masterclass te noemen die op 3 mei plaatsvindt en in juni wegens grote belangstelling alweer herhaald al worden. Het CKN voegde toe dat bij de editie in juni vijf deelnemers uit Caribisch Nederland aanwezig zullen zijn.

From: [REDACTED] 5.1.15.1.2e
To: [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e
Cc: [REDACTED] 5.1.2e
Subject: RE: Directeurenlunch [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e
Date: dinsdag 7 juni 2022 10:49:20

Ha [REDACTED] 5.1.2e

Voor het multilaterale blijft het dilemma wat we eerder ook al breder bespraken tijdens de brainstorm nog steeds relevant:

[REDACTED] 5.1.2a

Groeten, [REDACTED] 5.1.2e

From: [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED] 5.1.2e @minbuza.nl>
Sent: vrijdag 3 juni 2022 16:40
To: [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED] 5.1.2e @minbuza.nl>
Subject: RE: Directeurenlunch [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e

Oke, thanks! Vragen/dilemma's ook welkom als het uiteindelijk niet lukt

---

From: [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED] 5.1.2e @minbuza.nl>
Sent: vrijdag 3 juni 2022 10:46
To: [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED] 5.1.2e @minbuza.nl>
Subject: FW: Directeurenlunch [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e

Dag [REDACTED] 5.1.2e, voor nu [REDACTED] 5.1.2e tentatief. Ik hoop je na dinsdag definitief antwoord te kunnen geven.

Groeten, [REDACTED] 5.1.2e

From: DMM <[REDACTED] 5.1.2e @minbuza.nl>
Sent: vrijdag 3 juni 2022 10:44
To: [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED] 5.1.2e @minbuza.nl>; [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED] 5.1.2e @minbuza.nl>
Cc: [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED] 5.1.2e @minbuza.nl>; [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED] 5.1.2e @minbuza.nl>; [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED] 5.1.2e @minbuza.nl>
Subject: RE: Directeurenlunch [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e

Staat voor nu tentatieve in de agenda.

Ik heb nog maar 2 reactie's ontvangen vwb onze sessie in de ochtend waarvan 1 beschikbaar is en de andere niet, ik zal dinsdag weer een reminder uitsturen en hopen dat er snel gereageerd zal worden zodat we weten of [REDACTED] 5.1.2e wel/niet kan aanschuiven.

Groet [REDACTED] 5.1.2e

From: [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED] 5.1.2e @minbuza.nl>
Sent: vrijdag 3 juni 2022 10:40

To: [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED]@minbuza.nl>; DMM <[REDACTED]@minbuza.nl>
Cc: 5.1.2e <[REDACTED]@minbuza.nl>; [REDACTED]
<[REDACTED]@minbuza.nl>; 5.1.2e <[REDACTED]@minbuza.nl>
Subject: RE: Directeurenlunch [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED]

Zeker, maar als het allemaal lukt gaan we op die ochtend ook een bijeenkomst organiseren voor multilaterale [REDACTED] 5.1.2e Dus even kijken hoe het allemaal uitpakt.

From: [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED]@minbuza.nl>
Sent: vrijdag 3 juni 2022 10:33
To: 5.1.2e [REDACTED] <[REDACTED]@minbuza.nl>; DMM <[REDACTED]@minbuza.nl>
Cc: 5.1.2e <[REDACTED]@minbuza.nl>; [REDACTED]
<[REDACTED]@minbuza.nl>; 5.1.2e <[REDACTED]@minbuza.nl>
Subject: FW: Directeurenlunch [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED]

Dag [REDACTED],

Er is op vrijdag 17 juni van 12.30-14.00 een directeurenlunch (ook met andere ministeries) met [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED]. [REDACTED] 5.1.2e misschien wel interessant om aan te sluiten, mocht je tijd en interesse hebben. Ik hoor het graag, dan kan ik je aanmelden.

Groeten, [REDACTED]

From: [REDACTED] 5.1.2e <[REDACTED]@minbuza.nl>
Sent: woensdag 1 juni 2022 16:42
To: 5.1.2e [REDACTED] <[REDACTED]@minbuza.nl>
Subject: RE: Directeurenlunch [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED]

Ha allen,

In verband met 2^e pinksterdag, een dag respijt – als jullie het dinsdag 7 juni COB kunnen sturen, graag.

Groet,
[REDACTED]

From: [REDACTED] 5.1.2e
Sent: woensdag 1 juni 2022 16:39
To: 5.1.2e [REDACTED] <[REDACTED]@minbuza.nl>
Subject: Directeurenlunch [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED]
Importance: High

Dag ICB-collega's,

Zoals tijdens het vorige ICB aangekondigd, hebben we voor het volgend China Directeurenoverleg een lunchmeeting ingepland met onze [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED]. De lunch vindt plaats op **17 juni van 12.30-14.00** op Rijnstraat 8.

Twee belangrijke dingen:

1. Gelieve voor de lunch met **5.1.2e** aan te geven wat de belangrijkste Chinakwesties/dilemma's op je ministerie zijn, zodat **5.1.2e** goed beslagen ten ijs kan komen en ook zijn inleiding kan focussen op wat voor jullie directeuren relevant is.
2. Gelieve aan te geven welke directeur vanuit je ministerie aansluit. Zodat we zowel qua zaal als voor **5.1.2e** voorbereiding een compleet beeld hebben.

Het verzoek om over beide punten **dinsdag 7 juni COB** terug te koppelen.

Op woensdag 8 juni zal ik aan de door jullie opgegeven directeuren, de uitnodiging versturen – plan het vooral zelf vast in de agenda van je directeur, dan weten we zeker dat iedereen kan! Wegens het karakter van de meeting is het dit keer helaas niet mogelijk om in te bellen.

Voor vragen weten jullie mij te bereiken!

Hartelijke groet,

5.1.2e

From: DAO-RSVP
To: 5.1.2e @minjenv.nl
Cc: 5.1.2e
Subject: Definitieve agenda directeurenoverleg 30 september
Date: dinsdag 28 september 2021 08:21:00

Beste 5.1.2e

Hierbij stuur ik u de link en de agenda voor het directeurenoverleg.

5.1.2e

+++++

Hieronder vinden jullie de definitieve agenda voor het directeurenoverleg van 30 september. Jullie kunnen dit gebruiken voor de voorbereiding van jullie directeur. Alle directeuren hebben als het goed is reeds de webex-link in hun agenda ontvangen.

We hopen veel ministeries online te mogen verwelkomen volgende week donderdag en kijken uit naar dit eerste Directeurenoverleg China na de zomer. Tevens het laatste Directeurenoverleg dat online plaatsvindt, hierna stappen we over naar fysieke overleggen.

Maandag zal ik met ons secretariaat kijken welke directeuren de uitnodiging reeds geaccepteerd hebben en eventueel een paar ministeries nabellen om de komst van jullie directeur te bevestigen.

Voor vragen ben ik bereikbaar per telefoon of e-mail.

Met hartelijke groet,

5.1.2e

Agenda Directeurenoverleg China 30 september 9.00 – 10.30u

- Opening en goedkeuring verslag vorig Directeurenoverleg China en agenda
  - I.t.t. wat in vorig Directeurenoverleg is vermeld, is de EZK-presentatie over standaardsetting uitgesteld. Het was niet opportuun deze presentatie nu te geven, daar er eerst een EU-strategie gevormd wordt. De presentatie staat opnieuw voor het volgend overleg op de agenda.
  - Agendapunten die nog dienen te worden toegevoegd vanuit de departementen?
  - Voorstelronde door nieuwe collega-directeuren
- Welkom door BZ/DAO inclusief introductie 5.1.2e
  - Samenstelling China-eenheid
- Lopende zaken
  - Vooruitblik Commissiedebat China
  - Contacten met de Chinese ambassade
  - Deelname MP aan openingsceremonie Second Global Sustainable Transport Conference, 14 oktober a.s. 20.00 uur Peking tijd
- Moties strategische afhankelijkheden
  - Korte schets kamerbrief n.a.v. moties strategische afhankelijkheden

- Indo-Pacific
  - Gesprek over EU-strategie voor samenwerking in de Indo-Pacific die op 16 september jl. is gepresenteerd
- Informatie- en Contactpunt (ICP)
  - Presentatie RVO over de ervaringen van het ICP in de afgelopen tijd
- Update vanuit het China Kennisnetwerk
  - Korte stand van zaken Kennisnetwerk
  - Rol van [REDACTED] 5.1.2e
- MoU-overzicht 5.1.2e
- Rondvraag

Namens [REDACTED] 5.1.2e Azië en Oceanië, nodigen wij u uit voor het interdepartementale directeurenoverleg China.

Dit zal plaatsvinden op donderdag 30 september van 09:00 tot 10:30 uur.

Contactpersoon is [REDACTED] 5.1.2e +31 6 [REDACTED] 5.1.2e

Met vriendelijke groet,
Directie Azië en Oceanië / Asia and Oceania Department

[REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e **nodigt u uit om deel te nemen aan deze Rijksvideo Vergadering.**

Vergaderingnummer (toegangscode) [REDACTED] 5.1.2i

Wachtwoord voor vergadering: [REDACTED] 5.1.2i

donderdag 30 september 2021

9:00 | (UTC+02:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen | 2 uren

Deelnemen aan vergadering

Meer manieren om deel te nemen:

Deelnemen via de vergaderingskoppeling

[REDACTED] 5.1.2i

Tik om deel te nemen vanaf een mobiel apparaat (alleen deelnemers)

5.1.2i

5.1.2e

Deelnemen via telefoon

5.1.2i

Algemene inbelnummers

Deelnemen via een videosysteem of -toepassing

Kies 5.1.2e B@rijksvideo.webex.com

U kunt ook 5.1.2i kiezen en uw vergaderingnummer invoeren.

Hebt u hulp nodig? Ga naar <http://help.webex.com>

Stand van zaken China Kennisnetwerk

08/02/2021

VIA ICB GESELECTEERDE ONDERZOEKEN		
Onderzoeken	Betrokkenen	Status
China - Arctic	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Het eindrapport is voltooid en te vinden op de website van Clingendael
China - Balkan	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Het eindrapport is voltooid en te vinden op de website van Clingendael
China en de VN	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Door de ambassade in Peking en de verschillende PV's van NL bij multilaterale organisaties is een uitgebreid stuk over China en de VN geschreven. Op basis hiervan leidt 5.1.2e van BZ/DMM nu een interdepartementaal traject om te kijken op welke terreinen eventueel vervolgonderzoek nodig is. Dit stuk van ambassade Peking is op te vragen bij het kennisnetwerk.
Made in China 2025	Op te vragen bij het kennisnetwerk	<p>Onderzoeksraag: Wat is de stand van zaken in China met betrekking tot Chinese inspanningen vooruitgang te boeken qua kennis en toepassing van kennis in de domeinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hi-tech en hi-tech equipment: in het bijzonder halfgeleiders en fotonica. - Biomedische wetenschappen en medicijnontwikkeling. <p>En hoe moeten we ons vanuit NL verhouden tot China in de samenwerking op deze domeinen?</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">5.1.1b</div> <p>Publicatie conceptrapport 30 maart 2021 Publicatie publiek rapport begin mei 2021</p>
Standaardsetting cyber	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een onderzoek naar de pogingen van China tot standaardsetting. Hoe positioneert China zich als cybermacht en hoe probeert China wereldwijde nieuwe standaarden te bepalen.
		Eindrapport loopt waarschijnlijk iets vertraging op wegens 5.1.2e onderzoekers. Wordt nu eind feb, begin mrt '21 verwacht.
Standaardsetting kritieke grondstoffen	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een onderzoek naar de pogingen van China tot standaardsetting. Hoe positioneert China zich als grootmacht waar het kritieke grondstoffen betreft en hoe probeert China hier wereldwijd nieuwe standaarden op te bepalen.
		Eindrapport te vinden op: https://hcss.nl/report/standards-criticalmaterials

Kritieke grondstoffen en zeldzame aardmetalen	Op te vragen bij het kennisnetwerk	<p>Twee onderwerpen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De energietransitie in Nederland: batterijen voor elektrische auto's zonepanelen, windturbines? • Hoogtechnologische producten die een essentiële maatschappelijke rol vervullen (CTscanners, microchips, bekabeling) <p>Eindrapport te vinden op: <u>https://hcss.nl/report/securing-critical-rawmaterials</u></p>
Nederlandse handelingsperspectieven in de Noordelijke Zeeroute: de implicaties van Russisch-Chinese samenwerking voor Nederland	Op te vragen bij het kennisnetwerk	<p>Een afgelond project van een groep Rijkstrainees van meerdere departementen (DEF, BZ, I&W, EZK). Het onderzoek heeft bijgedragen aan de ondersteuning van de nieuwe polaire strategie.</p> <p>Paper opvraagbaar bij het kennisnetwerk</p>
China's invloed op diaspora in Nederland	Op te vragen bij het kennisnetwerk	<p>Onderdelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke actoren beogen actief invloed te krijgen op de Chinese gemeenschap in Nederland of specifieke delen daarvan? • Analyse van doelstelling, omvang, aard en instrumenten voor beïnvloeding door de Chinese overheid en Communistische Partij op Chineestalige media, internet en sociale media die in Nederland gelezen en/of geproduceerd worden. • Wat is het effect van deze beïnvloeding op het gedrag of de meningsvorming van de Chinese diaspora in Nederland? <p>Publiek eindrapport medio feb 2021</p>
Nederland, Europa en de implicaties van China's narratieve strategie	Op te vragen bij het kennisnetwerk	<p>Een onderzoek naar hoe Nederland/de EU een tegennarratief in kan zetten. Dit draagt bij aan het parallel loopt via PEK-PA en BZ/ESA.</p> <p>17 februari wordt het conceptrapport in kleine kring besproken – dan wordt ook het traject tot publicatie besproken en bekeken waar we het rapport op welke manier het best kunnen insteken.</p>

Procesmatig: In december 2021 hebben we met het onderzoeksselectiecomité bekeken welke onderzoeksrichtingen het meest relevant/urgent zijn voor 2021. De onderzoeksvragen worden in het eerste kwartaal van 2021 verder uitgewerkt.

5.1.1b

OVERIGE ONDERZOEKEN/PROJECTEN

Onderzoek/project	Betrokkenen	Status
VNG	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een project om decentrale overheden te ondersteunen in hun relaties met China. De VNG heeft een behoeftestudie afgerekend die we op verzoek met jullie kunnen delen. Daarnaast zal de VNG een aantal bijeenkomsten organiseren onder de groepen gemeentes met een vriendschapsrelatie als bewustwordingstraject richting decentrale overheden. Een sessie is gehouden in het najaar 2020 en aantal is voorzien voor winter en voorjaar 2021. Contactpersoon [REDACTED] 5.1.2e VNG
ETNC	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een subsidie voor vier jaar toegekend aan het Clingendaelinstituut voor deelname aan het European Think-tank Network on China (ETNC). Het ETNC schrijft een jaarlijks rapport met input van denktanks uit 20 Europese landen. In 2020 is er reeds een rapport geschreven over COVID-19 Eind februari, begin maart publiceert het ETNC hun rapport over Chinese soft power in Europa.
ASPI	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Onderzoek naar het United Front departement van de Chinese overheid. Te vinden op de website van ASPI .

THEMASESSIES & CHINA POLICY LUNCHES

Soort sessie	Betrokkenen	Status
China Policy Lunches	Op te vragen bij het Kennisnetwerk	Een totaal van 12 China Policy Lunches georganiseerd voor verschillende ministeries om door te praten over China en daaraan gelieerde onderwerpen.
		5.1.1b

DIGITALE KENNISNETWERKSESSIES

Thema	Betrokkenen	Status
Sociaalkredietssysteem	N.v.t.	Een online sessie gehad met dr. [REDACTED]
United Front Work Dep.	N.v.t.	Een online sessie gehad met dr. [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED]

De Chinese overheid/Communistische Partij	N.v.t.	Een online sessie op 11 november en 8 december 2020: 1) Verhouding tussen centrale en lagere overheden 2) Rol van de CCP 3) Fragmentatie binnen het staatsapparaat 4) Wie ziet toe op de beleidsuitvoering? Deze sessie volgt op de reeds rondgestuurde interviews, te bekijken op YouTube.
Chinaspeak	N.v.t.	Een online sessie gepland met 5.1.2e van het Raoul Wallenberg Instituut. Zij werken aan een <i>Decoding China Dictionary</i> . Dit interview zal de basis vormen voor een livesessie met een BZ-panel van ervaringsdeskundigen op 3 maart van 13.30-14.30u. Uiteraard wordt iedereen hiervoor uitgenodigd.
Twee sessies voor het kennisveld	China-experts	In opdracht van het China Kennisnetwerk organiseert het bedrijf 5.1.2e een tweetal sessies voor Nederlandse China-experts om een beter beeld te krijgen van de expertise in Nederland en om ervoor te zorgen dat er een hechte(re) groep ontstaat van China-experts. De eerste sessie gaat over <i>best practices</i> in onderzoekssamenwerking met China en vindt plaats op 4 maart, de tweede sessie gaat over de rol van ethiek in onderzoek en vindt plaats op 11 maart.
Algemeen: Er zal voor april nog één brede kennisnetwerksessie worden georganiseerd – mochten jullie een idee hebben, staan we daar zeker voor open!		

OVERIGE SESSIES		
Soort sessie	Betrokkenen	Uitleg
Lunchlezing 5.1.2e	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een lunchlezing van 5.1.2e van de Heritage Foundation gericht op militaire, cyber- en ruimtegerelateerde onderwerpen m.b.t. China – 12 februari 2020
Discussiesessie ASPI rapport <u>The Party speaks for you</u>	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een sessie met ASPI in aanloop naar het uitkomen van hun rapport over het United Front, deels gefinancierd door het Kennisnetwerk. – 4 juni 2020
5.1.2h		
Discussiesessie ASPI rapport <u>Hunting the Phoenix</u>	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een discussiesessie met ASPI over hun nieuwe rapport Hunting the Phoenix, gericht op (vijandige) technologieoverdracht door China. Een BZ-V bericht hierover volgt en zal breed worden verspreid – 3 september 2020
China masterclass	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een tweedaagse cursus waarin alle facetten die China raken worden behandeld. Voor ambtenaren van de Rijks en decentrale overheden – 8 en 9 oktober 2020
China masterclass	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een cursus verspreid over drie ochtenden waarin alle facetten die China raken worden behandeld. Voor ambtenaren van de Rijks en decentrale overheden – 30 november, 2 en 4 december 2020
Vierluik China-Afrika	Georganiseerd in samenwerking met BZ/DAO, BZ/DAF en BZ/BIS	Een vierluik over de rol van China en Afrika met als doel te kijken of en waar we als Nederland meer kunnen samenwerken met China op OS-gebied.

China masterclass	Op te vragen bij het kennisnetwerk	In april organiseren we weer een China masterclass waarin alle facetten die China raken worden behandeld. Voor ambtenaren van de Rijks en decentrale overheden.
-------------------	------------------------------------	---

CHINA-GERELATEERDE PROGRESS 2.0-PROJECTEN		
Project	Betrokkenen	Toelichting
Project 1.1 EU/NL Connectivity: huiswerk en partnerschappen	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Dit onderzoek behandelt vragen zoals: Waar zitten aanknopingspunten voor samenwerking met beide grootmachten en hun initiatieven (met name Blue Dot Network, Free and Open Indo-Pacific, Belt and Road Initiative, en (kleinere) initiatieven van andere landen)? Wat heeft NL aan de EU connectiviteitsstrategie en wat moet het met het NLChina MoU voor samenwerking in derde markten?
Project 1.2 Toekomst van het multilateralisme	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Het doel van dit project is het zoveel mogelijk kwantitatief in kaart brengen van de huidige multilaterale situatie en wat de betekenis hiervan voor Nederland is. De centrale vraagstelling is: hoe kan Nederland in een veranderend multilateraal stelsel het beste zijn belangen waarborgen? Dit onderzoek gaat in op de rol van de VS, China en de EU.
Project 1.3 Omgaan met China: waar kunnen VS en China samen optrekken?	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Dit onderzoek behandelt vragen zoals: Op welke terreinen kunnen de VS en EU samenwerken om de risico's van een assertiever China te mitigeren, zeker waar het gaat om gedeelde waarden en normen? Waar verschillen/overlappen doelen, aanpak en prioritering van de EU/NL en de Verenigde Staten, met name in relatie tot China?
Project 4.3 Grijze zones van conflicten	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Dit onderzoek over grijze zones gaat om de ontwikkeling van normen op het gebied van hybride conflict waarin China een belangrijke rol speelt.
Project 4.4 Flow security	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Dit onderzoek over flow security gaat om de flow van kritieke goederen waarin China een belangrijke rol speelt.
Dealing with China: Transatlantic coop and like-minded countries on high-tech and data	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Dit onderzoek tracht te identificeren op welke concrete manieren op de gebieden hightech en data(regulering), de samenwerking verbeterd kan worden tussen de VS en Europa, en andere gelijkgezinde landen, gebaseerd op een assessment waar verschillen en overeenkomsten liggen.

From: [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED]
To: [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] mindef.nl"
Cc: "5.1.2e @mindef.nl" [REDACTED] 5.1.2e
Subject: RE: Directeurenlunch [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e
Date: vrijdag 3 juni 2022 08:50:00

[REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e

Dank voor het doorgeven van deelname en vraag. Van [REDACTED] begreep ik dat [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] vanuit DIA aansluit.

Groet,

5.1.2e

From: 5.1.2e @mindef.nl <5.1.2e @mindef.nl>
Sent: vrijdag 3 juni 2022 08:46
To: 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e <5.1.2e @minbuza.nl>
Cc: 5.1.2e @mindef.nl; 5.1.2e @mindef.nl
Subject: RE: Directeurenlunch [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e

5.1.2e,

Vanuit DEF wil in ieder geval [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] aansluiten bij de lunch.
Verzoek hem op te nemen op de gastenlijst.

5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e @mindef.nl

Vanuit DIA is nog onbekend wie deelneemt. De vraag staat uit bij [REDACTED] 5.1.2e

Verzoek vanuit IMS is om de volgende vraag voor te leggen aan [REDACTED] 5.1.2e

5.1.1b

Met vriendelijke groeten,

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Directie Internationale Militaire Samenwerking
Defensiestaf

Ministerie van Defensie

Kalvermarkt 32 | 2511CB | Den Haag [REDACTED] 5.1.2e
Postbus 20701 | 2500ES | Den Haag

.....
M 00 31 (0)6 [REDACTED] 5.1.2e
[REDACTED] 5.1.2e @mindef.nl
www.defensie.nl

5.1.2e | 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e

5.1.2e | 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e

[REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e [REDACTED] 5.1.2e verzoek

5.1.2e

5.1.2e **5.1.2e**

5.1.2e

5.1.2e

Reeds Beoordeeld zie id 1181328

5.1.2e

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Interdepartementaal directeurenoverleg China

29 april 2022

Aanwezig: BZ/DAO, BZ/EAB, BZ/PEK, BZK, CKN, DEF, IenW, NCTV, OCenW, SZW.

Opening en goedkeuring verslag 3 februari en agenda

- Het verslag van overleg van 3 feb wordt zonder wijzigingen aangenomen.
- COVID in China. Situatie in Shanghai is nijpend en schrijnend. Mogelijk worden deze maatregelen ook uitgerold in andere steden, zoals Beijing. Wordt nauw in de gaten gehouden en er vindt structureel overleg plaats met betrokken partijen. Voor staf in China wordt gezocht naar maatwerkoplossingen. Verzoek aan BZ door te geven mochten zich schrijnende gevallen dreigen voor te doen, zodat tijdig naar oplossingen kan worden gezocht.
- [REDACTED]
- **MoU's.** Een checklist voor implementatie van bestaande MoU's bestaat nog niet. Het verzoek is de lijst voor nieuw op te stellen MoU's ook hier toe te passen, en contact met BZ op te nemen voor advies indien nodig.

5.1.2i

Update bilaterale relaties

- Viering 50 jaar diplomatische betrekkingen. De officiële datum is 18 mei. Activiteiten die de Chinese ambassade in dit kader gepland heeft zijn:
  - 10 mei: Bijeenkomst met de Chinese gemeenschap. [REDACTED] doet een openingswoord.
  - 17 mei: Fototentoonstelling in de Chinese ambassade. [REDACTED] doet een openingswoord.Activiteiten die aan Nederlandse zijde in dit kader gepland zijn:
  - 11 mei: Digitale handelsmissie [REDACTED] opent de handelsmissie, welke zal draaien om circulaire economie en offshore wind.
  - 16 mei: De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking maakt kennis met haar counterpart van het Chinese Ministry of Commerce.
  - Verder zal binnenkort op 19 mei de Sino-Dutch Business Council plaatsvinden en de [REDACTED] 5.1.2a
- Activiteiten in Peking staan op losse schroeven vanwege de steeds scherpere COVID-maatregelen. Officiële bijeenkomst op 12 mei lijkt zeer onwaarschijnlijk. Er wordt deze week een knoop doorgehakt of een bijeenkomst op 18 mei in de residentie met stakeholders in de NL-CHN relatie door kan gaan. Rondreizende bloemententoonstelling was een groot succes, maar lijkt nu te stranden. Voor Beijing is de hoop dat de tentoonstelling in het najaar nog kan komen.
- Gesprek tussen premier Rutte en President Xi Jinping lijkt misschien nog te gaan lukken, anders wordt ingezet op een gesprek met Premier Li Keqiang. Wordt gemikt op eind mei of begin juni.
- Er worden felicitatiebrieven uitgewisseld op niveau van staatshoofd, premier, en minister van Buitenlandse Zaken.
- Fysieke ontmoetingen en contacten op hoog niveau blijven lastig. Het is onwaarschijnlijk dat MP of M dit jaar nog naar China zullen afreizen.

5.1.2a

Update deelsessies directeurenoverleg

- Vorige sessie is een lijst met onderwerpen vastgesteld die meer aandacht verdienen. Een korte update over de huidige lijst:
  - Economische veiligheid.** Hier heeft 5.1.2e nog in zijn hoedanigheid als 5.1.2e bij BZ tijdens het afgelopen ICB een presentatie over gegeven. Dit is echter een breed onderwerp, dus het voorstel is om deze op te breken naar specifieke onderdelen en deze op de agenda van het DO te zetten zodra zich ontwikkelingen voordoen, zoals vandaag met de VIFO.
  - Klimaat.** Focus ligt op energie en de transitie naar duurzame grondstoffen. BZ is in gesprek met EZK en 5.1.2e maar door drukte door het conflict in Oekraïne is er nog geen specifieke datum. De insteek is naast de focus op termijn ook meer onderdelen binnen klimaat op te pakken.
  - Schuldenproblematiek.** 5.1.2a 5.1.2e Dit is samen met het China Kennisnetwerk opgezet.
  - 5.1.2a
  - Standaardsetting.** Het plan is op dit thema een spreker vanuit de Europese Commissie uit te nodigen, om de nieuwe EU standaardiseringsstrategie toe te lichten. Nog geen datum.
  - 5.1.2a
  - Samenwerking met China.** Dit is merkbaar steeds lastiger aan het worden, dus goed nader te reflecteren waar dit nog steeds wel goed kan of nodig is. Dit is een onderwerp die horizontaal wordt benaderd, en zal dus door alle andere onderwerpen heenlopen. Toch wellicht goed ook op de wat langere termijn in het DO een specifieke discussie aan dit onderwerp te wijden.
  - Voor al deze onderwerpen geldt dat input en hulp welkom blijft.**

Deelsessie EV: bespreking wet VIFO (veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames). Presentatie vanuit EZK.

- Aanleiding.** De VIFO is een voortvloeisel uit de toegenomen aandacht voor de ontwikkeling dat geopolitieke doelstelling een belangrijkere rol zijn gaan spelen bij economische en technologische banden.
- Context.** Vanuit de EU is al eerder een verordening afgekondigd voor een investeringstoets, dat de Lidstaten specifiek oproep een contactpunt in te richten voor overnames vanuit het buitenland. De VIFO gaat verder dan de vereisten van de verordening en voorzien tevens in een breder toetsingskader en -procedure. NL bevindt zich hiermee in een kopgroep in de EU. De VS heeft een soortgelijk kader voor investeringstoetsen al langer, maar nu neemt dit dus ook vlucht in de EU.
- Doel en opzet.** In samenwerking met de NCTV heeft EZK het wetsvoorstel opgesteld, dat tot centrale doel heeft om buitenlandse investeringen, fusies en overnames te toetsen aan risico's voor de nationale veiligheid. Twee overwegingen zijn van belang: 1) balans in de gaten houden en niet afdoen aan een gunstig investeringsklimaat, 2) landen neutrale insteek waarborgen. Hierdoor is het raamwerk diplomatiek-juridisch beter te verantwoorden en wordt voorkomen dat via constructies het raamwerk wordt omzeild. De toetsing ligt belegd bij EZK, daar is een Bureau Toetsing & Investering opgericht. Hier ligt tevens het contactpunt voor de EU.
- Stelsel van investeringstoetsen.** De VIFO is onderdeel van een stelsel eerder ingevoerde sectorale investeringstoetsen, zoals voor in de sectoren telecommunicatie, elektriciteit en gas. De VIFO fungeert als een vangnet voor sectoren waar toetsing wenselijk is, maar waar nu nog geen specifieke wet voor is.
- Toepassingsbereik.** De VIFO wordt van toepassing op 1) vitale aanbieders zoals van energie, vervoer, en in de financiële sector; 2) ondernemingen met sensitieve technologie, zoals ook vastgelegd in exportcontrolelijsten.

- Toetsingsprocedure. Nadat ondernemingen een melding doen van een buitenlandse investering, fusie of overname, wordt eerst een risicotoevalsing uitgevoerd. Deze is eng gedefinieerd en toetst alleen voor risico's voor de nationale veiligheid. Dit moet misbruik vanuit protectionistische overwegingen voorkomen. Beoordelingsfactoren die worden meegenomen in het vaststellen van mogelijke veiligheidsrisico's zijn 1) de eigendomsstructuur van de betreffende organisatie, 2) de veiligheidssituatie, 3) de reputatie van de verwerver; 4) de staat van dienst van het land van herkomst. Bij deze laatste factor wordt bijvoorbeeld gekeken of in het land militaire en civiele programma's gescheiden worden en of er vanuit het land offensieve programma's bestaan om sensitieve kennis en technologie te verwerven.
- Terugwerkende kracht. De wet is met terugwerkende kracht van toepassing tot en met 8 september 2020 om te voorkomen dat met ongewenste overnames snel kunnen worden uitgevoerd voordat de wet daadwerkelijk van kracht wordt.
- Verdere proces. De wet is unaniem aangenomen in de Tweede Kamer. Wel is met een amendement toegevoegd dat nu ook beheerders van een bedrijfscampus worden meegenomen. De Eerste Kamer zal zich nu over de wet buigen, terwijl EZK al bezig is met een AMvB waarin de scope en juridisch-technische aspecten verder worden uitgewerkt. De doorlooptijd tot ratificatie is 18 maanden. Hopelijk gaat het sneller gezien de aandacht die op het onderwerp ligt.

5.1.1b

China en de oorlog in Oekraïne

5.1.2a

- PEK meldt dat niet alles ongemak is. China pakt het conflict ook aan om door te pakken op narratief uit gezamenlijke verklaring met RF. Xi heeft tijdens de Bo'ao summit een Global Security Initiative gelanceerd

5.1.2a

5.1.2a

EU-China (onder meer terugkoppeling EU-Chinatop van 1 april)

- Terugblik op de EU-Chinatop van 1 april. Deze was ooit bedoeld om tot een "reset" in de relaties te komen, maar in de aanloop naar de top deden zich steeds meer knelpunten voor. Uiteindelijk is de oorlog in Oekraïne centraal gesteld

5.1.2a

5.1.2a

Rondvraag Ministeries

- NCTV gaf aan binnenkort een thematisch Dreigingsbeeld Statelijke Actoren te publiceren op economische veiligheid na constatering dat het algemene Dreigingsbeeld onvoldoende diepgang biedt op dit onderwerp. Het thematische Dreigingsbeeld staat gepland voor oktober en zal begeleid worden met een Kamerbrief die een update geeft over de Aanpak Statelijke Dreigingen.
- EZK meldt dat CPB volgende week een studie uitbrengt over verwachte gevolgen van ontbinding met China. Presentatie over de uitkomsten is op vrijdag 6 mei. De studie is nog relevanter door versnelling van waargenomen trends door de oorlog in Oekraïne.
- BZ/DAO dankt de aanwezigen en geeft aan met een datum voor een volgend DO te komen. Er is toegezegd deze weer fysiek te houden.

5.1.2e

Subject: Interdepartementaal Directeurenoverleg China
Location: WebEx (link wordt separaat aan u gemaild)

Start: wo 23-06-2021 08:30
End: wo 23-06-2021 10:00

Recurrence: (none)

Meeting Status: Accepted

Organizer: DAO-RSVP

Required	5.1.2e @minaz.nl;	5.1.2e @minbzk.nl;	5.1.2e @mindef.nl;	5.1.2e @minezk.nl;	5.1.2e @minfin.nl;	5.1.2e @minienw.nl;
	5.1.2e @minezk.nl;	5.1.2e @minfin.nl;	5.1.2e @minfin.nl;	5.1.2e @minfin.nl;	5.1.2e @minfin.nl;	5.1.2e @minfin.nl;
	5.1.2e @minjenv.nl;	5.1.2e @minjenv.nl;	5.1.2e @minvenj.nl;	5.1.2e @minvenj.nl;	5.1.2e @minlnv.nl;	5.1.2e @minlnv.nl;
	5.1.2e @minlnv.nl;	5.1.2e @minocw.nl;	5.1.2e @minocw.nl;	5.1.2e @rvo.nl;	5.1.2e @rvo.nl;	5.1.2e @rvo.nl;
	5.1.2e @minszw.nl;	5.1.2e @minvws.nl;	5.1.2e @minvws.nl;	5.1.2e @minvws.nl;	5.1.2e @minvws.nl;	5.1.2e @minvws.nl;
	5.1.2e @minbzk.nl;	5.1.2e @minezk.nl;	5.1.2e @minezk.nl;	5.1.2e @nctv.minjenv.nl;	5.1.2e @nctv.minjenv.nl;	5.1.2e @nctv.minjenv.nl;
Optional Attendees	5.1.2e - BD/DEIA/IPB;	5.1.2e -	5.1.2e -	5.1.2e -	5.1.2e -	5.1.2e DAO;
	5.1.2e -	5.1.2e -	5.1.2e -	5.1.2e -	5.1.2e -	5.1.2e -

AGENDA

1. Welkom en goedkeuring verslag 30/4 en agenda
  2. MLS-i
  3. Update EU, incl. Indo-Pacific*
  4. MoU-overzicht*
  5. Rondje langs de ministeries*

*Mits hier tijd voor is.

5.1.2a

Vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

Interdepartementaal directeurenoverleg China

3 februari 2022 09.00 – 10.30

Aanwezig: BZ, BZ/PEK, BHOS/IMH, BZK, 5.1.1b CKN, DEF, EZK, FIN, IenW, LNV, NCTV, OCenW, Politie, RVO, SZW, VWS

Afwezig: AZ, JenV

1. Opening en goedkeuring verslag 24/11 en agenda

- Het verslag van overleg van 24/11 wordt zonder wijzigingen aangenomen.
- Als afgesproken in het vorige overleg wordt in dit overleg stilgestaan bij het China Kennisnetwerk en het WOB-kader openbaarmaking MoU's. Ook zal OCW in dit overleg een toelichting geven op de recent gepubliceerde leidraad en het loket kennisveiligheid.
- In het vorig directeurenoverleg kwam ook de situatie van (uitgezonden) medewerkers in Peking aan de orde. Deze medewerkers hebben het nog steeds zwaar met inreisbeperkingen en quarantaineverbodtellingen door COVID. Dit staat hoog op de agenda. Als er schrijnende gevallen zijn, geef dit dan door aan BZ, zodat er goed beeld is van de problematiek en mogelijk naar oplossingen kan worden gezocht.

2. Terugblik technische briefing Kamer

5.1.1b

- De ministeries zien het instrument van een 5.1.1b technische briefing als manier om meer te kunnen delen met Kamerleden waarin bovendien dieper ingegaan kan worden op verschillende lopende trajecten dan in een (commissie)debat mogelijk is. Afhankelijk van de voorkeuren van de betrokken ministers, zou kunnen worden bezien of een dergelijke technische briefing met enige regelmaat kan worden gegeven.

3. Terugblik gesprek minister-president Rutte en Chinese premier Li Keqiang

5.1.2a

5.1.2a

- Vanuit ambassade Pekina werd over de viering van 50 jaar diplomatieke betrekkingen

5.1.2a

Verder zal de ambassade zelf aandacht besteden aan een aantal MoU's die getekend kunnen worden rond 18 mei, dit alles hangt ook af van de vorm van een eventueel bezoek van de minister.

4. Bespreken samenvatting stand van zaken Chinanotitie

- Het bijwerken van de stand van zaken van de Chinanotitie is een tweejaarlijkse exercitie. In tegenstelling tot de vorige keer, is deze keer vooralsnog geen Kamerbrief voorzien. Wel is het nuttig om te identificeren welke actiepunten extra aandacht behoeven. In die geest heeft het ICB de actiepunten gecategoriseerd in 1) gerealiseerd, 2) inzet nodig en 3) (nog) niet gerealiseerd.
- In dit licht identificeert het directeurenoverleg een aantal actiepunten/onderwerpen dat extra aandacht/sturing behoeft. Deze onderwerpen kunnen in komende ICB/directeurenoverleggen-cycli worden besproken.
- Uit vorige directeurenoverleggen was al een aantal onderwerpen ter verdere bespreking naar voren gekomen: (economische) veiligheid, standaardsetting en China's rol in de internationale schuldenproblematiek.
- EZK spreekt waardering uit voor de goede coördinatiesystematiek die is opgezet sinds het uitkomen van de Chinanotitie. Inhoudelijk is 1) klimaat/energie een belangrijk onderwerp om over door te praten, specifiek *green tech*. Goed om ook vanuit een constructieve agenda met China te onderhandelen

5.1.1b

Ook 2) de rol van de EU is een belangrijk onderwerp, vooral de uitwerking van de open strategische autonomie en instrumenten rond economische veiligheid. 3) kijken hoe de informatiestromen van en naar het postennet praktischer ingezet kunnen worden. Informatie moet voor beide zijden relevant blijven en aansluiten bij de soms technische vragen waar vakdepartementen mee te maken hebben.

- VWS praat graag door over sport als onderdeel van de positieve agenda.

5.1.2a

5.1.2a

goed om interdepartementaal door te denken hoe sport als diplomatiek middel beter ingezet kan worden.

-

5.1.1b

5.1.1b

5.1.1b

5.1.1b

5.1.1b

- BZ is het eens dat niet alle onderwerpen in het directeurenoverleg besproken hoeven te worden, zeker op veiligheid, maar lijkt het wel goed om ook veiligheidsonderwerpen in samenhang te bezien. Het brede plaatje kan in het directeurenoverleg goed worden bekeken, binnen de beperkingen van classificatie en communicatiemiddelen.
- BZ/IMH stelt het *comprehensive agreement on investment* (CAI) (een investeringsverdrag tussen de EU en China waarvan de behandeling in het Europees Parlement door de door China ingestelde sancties momenteel stil licht) en het *anti-coercion instrument* (ACI) (een wetgevend instrument van de Europese Commissie waarmee reciproque dwangmaatregelen kunnen worden ingevoerd) voor als onderwerpen om verder te bespreken.

-

5.1.2i

- BZ/DAO concludeert dat deze stand van zaken een belangrijke stocktakingexercitie is en in de komende weken bekeken wordt hoe deze onderwerpen het best in verschillende gremia naar voren kunnen komen. Concreet zal een voorstel worden gedaan voor enkele

thematische sessies op niveau ICB en/of directeurenoverleg.

4.1 WOB-kader China met betrekking tot MoU's

- Nieuwe MoUs dienen vanaf 1 mei (als de Wet Open Overheid ingaat) in principe altijd openbaar te worden gemaakt. Dit zal in de lopende contacten ook met de Chinese autoriteiten worden gedeeld.
- Met het directeurenoverleg en het ICB zal op korte termijn een voorgestelde lijn worden gedeeld hoe BZ denkt om te gaan met deze nieuwe situatie en WOB-verzoeken die MoU's betreffen die in de afgelopen jaren zijn afgesloten.
- **NB:** De WOO treedt weliswaar in werking per 1 mei 2022, maar enkel voor zover het ziet op het passief openbaar maken van documenten. Het gedeelte dat ziet op actief openbaar maken van documenten treedt niet eerder in werking dan medio 2023. Waarschijnlijk wordt medio 2023 niet gehaald omdat ontwikkeling van de ICT faciliteiten waarop alle ministeries hun documenten op dienen te publiceren, vertraging heeft opgelopen.
- Vanzelfsprekend is het goed om zoveel mogelijk actief openbaar te maken, maar ik denk dat het wel goed is om een en ander in afstemming met BZK te doen om te voorkomen dat in afwachting van de inwerkingtreding de WOO voor zover het ziet op actieve openbaarmaking de informatie te versnipperd gepubliceerd wordt. Dit neemt natuurlijk niet weg dat de Chinese regering vast geïnformeerd kunnen worden over de inwerkingtreding van de WOO en de omstandigheid dat MoU's van na 1 mei actief openbaar gemaakt worden, waarbij in het midden gelaten wordt wanneer dat feitelijk gaat gebeuren.

5 Update China Kennisnetwerk

- Vraagstellingen bij het kennisnetwerk zijn doorgaans gefocust op de kortere termijn en er wordt gezocht naar directe beleidsimpact. Zou goed zijn om ruimte in te bouwen voor de langertermijnvraagstukken waarbij samenhang tussen de verschillende departementen van belang is.
- Integrale beleidsafweging is van belang voor ieder departement, maar moeilijk te organiseren. Nuttig om het China Kennisnetwerk te gebruiken om elkaar scherp te houden op onderwerpen die net buiten de dagelijkse realiteit vallen. Internationaal wordt met interesse gekeken naar het Nederlandse kennisnetwerk. Het CKN roept op om samen te kijken hoe we via bijvoorbeeld brainstormoverleggen de integraliteit van onze kennis verder kunnen brengen.

6 Vooruitblik regeerakkoord + stand van zaken China fte's

- Met de komst van het nieuwe kabinet kan de vraag voor een nieuwe Chinastrategie opkomen. BZ stuurt hier in principe niet op aan omdat de toegevoegde waarde van een dergelijke exercitie niet groot wordt geacht en er naar verwachting zeer veel tijd in het afstemmen van teksten gaat zitten die beter kan worden benut voor de implementatie van het beleid. Een Kamerbrief waarin deze regering de eigen accenten en prioriteiten toelicht in de betrekkingen met China, zou een goed alternatief zijn.
- China wordt in het regeerakkoord een keer bij naam genoemd. Wel worden er verschillende bredere initiatieven gemeld die hun weerslag kunnen hebben op de relatie met China: het effectiever inzetten van de economische macht van de EU, het afbouwen van strategische afhankelijkheden, het strafbaar stellen van spionage en een sterkere inzet op mensenrechten.
- Uit de aard van het document, ligt de focus van het regeerakkoord bij problemen die opgelost moeten worden, maar er moet bij China ook ruimte blijven voor een bredere agenda.

5.1.2i

-

5.1.2i

-
-

5.1.2i

7 Update loket en leidraad kennisveiligheid door OCW

- Het loket en de leidraad kennisveiligheid zijn op 31 januari jl. gepubliceerd. Een quickscan van RVO ligt hieraan ten grondslag. Het loket heeft een riksbreed karakter, wat riksbreed afgestemde antwoorden biedt. Ook moet het loket makkelijk toegankelijk zijn voor kennisinstellingen.
- Uitdaging in deze opstartfase is hoe complexe vragen worden beantwoord. Hiervoor is vaak interdepartementaal overleg nodig waarbij een van de ministeries als penvoerder wordt aangewezen. Nog niet helder is hoeveel personele capaciteit dit precies van de ministeries vergt. Over een half jaar wordt de balans opgemaakt.
- NCTV, BZ en IenW danken de collega's van OCW voor het goede werk en zien ook de potentiele capaciteitsproblemen. Afgesproken is dat goed gekeken blijft worden hoe knelpunten in de personele capaciteit kunnen worden ondervangen.
- De ambassade geeft aan dat andere delegaties van EU-lidstaten in Peking met veel interesse kijken naar het loket en de leidraad kennisveiligheid. OCW geeft aan dat zowel de leidraad als de website in het Engels zullen worden vertaald. Dit zal wanneer het af is, worden gedeeld.

8 Rondvraag

-

5.1.2a

- BZ/IMH geeft aan dat de EU consultaties met China heeft aangevraagd bij de Wereldhandelsorganisatie (WHO) over de Chinese economische dwangmaatregelen tegen Litouwen. Dit is de eerste stap in de WHO-geschillenbeslechtingsprocedure. De VS heeft zich in solidariteit met Litouwen aangesloten bij de consultaties. BZ/DAO geeft aan dat ook Nederland solidair is en inzet op de-escalatie.
- BZ/DAO dankt de aanwezigen en geeft aan voor het volgend ICB met een lijst onderwerpen te komen naar aanleiding van de actiepuntenlijst.

In vogelvlucht:

Wetsvoorstel veiligheidstoets
investeringen, fusies en
overnames (Vifo)

1. Algemeen Vifo
2. Stelsel van investeringstoetsen
3. Toepassingsbereik
4. Toetsingsprocedure & beoordelingsfactoren
5. Terugwerkende kracht
6. Voorbeeld openbare casuïstiek
7. Verdere proces

Algemeen Vifo: aanleiding en doel

Stelsel van investeringstoetsen

Sectorale wetgeving	Vifo
Telecommunicatie	Vangnet vitaal
Elektriciteit	
Gas	
	Technologie

Toepassingsbereik Vifo naar doelondernemingen

Vitale aanbieders zoals:

Energie

Vervoer

Financieel

Onderneming met sensitieve
technologie:

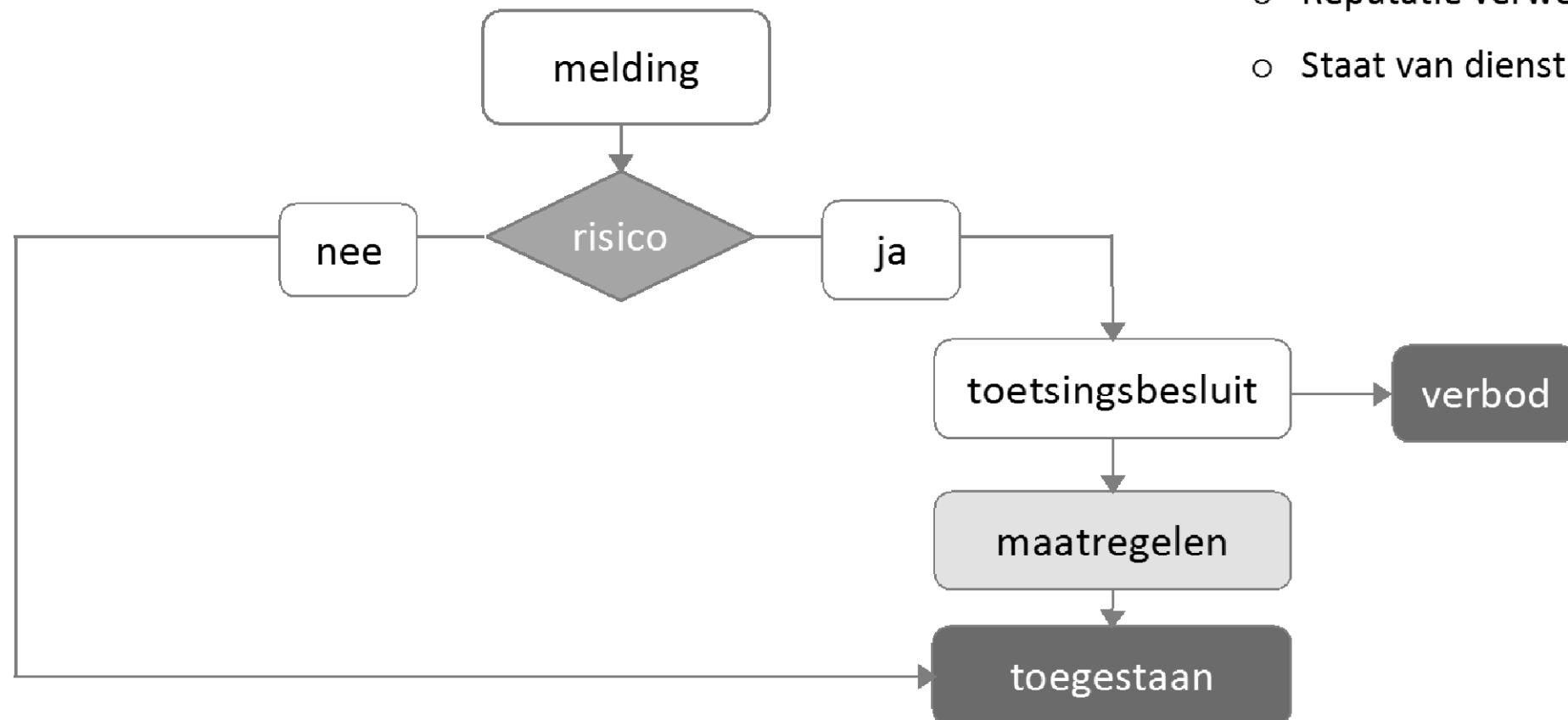
exportcontrolelijsten

Beoordelingsfactoren:

- De eigendomsstructuur
- Veiligheidssituatie
- Reputatie verwerver
- Staat van dienst land van herkomst

Toetsingsprocedure

Terugwerkende kracht

Voorwaarden

- Verwerving na 8 sept 2020;
- Bij vermoeden risico nationale veiligheid;
- Kan tot max 8 mnd. na inwerkingtreding;
- Geldt alleen voor scope op wetsniveau, niet voor verfijning bij amvb.

Voorbeeld openbare casuïstiek

5.1.2h

Verdere proces

- › Tweede Kamer: stemming, moties en amendementen
- › Eerste Kamer
- › AMVB: scope en juridisch-technisch

Q&A

Dag ICB-collega's,

Zoals tijdens het vorige ICB aangekondigd, hebben we voor het volgend China

Directeurenoverleg een lunchmeeting ingepland met

De lunch vindt plaats op **17 juni van 12.30-14.00** op Rijnstraat 8.

5.1-2e

Twee belangrijke dingen:

1. Gelieve voor de lunch met **5.1.2e** aan te geven wat de belangrijkste Chinakwesties/dilemma's op je ministerie zijn, zodat **5.1.2e** goed beslagen ten ijs kan komen en ook zijn inleiding kan focussen op wat voor jullie directeuren relevant is.
  2. Gelieve aan te geven welke directeur vanuit je ministerie aansluit. Zodat we zowel qua zaal als voor **5.1.2e** voorbereiding een compleet beeld hebben.

Het verzoek om over beide punten **maandag 6 juni COB** terug te koppelen.

Op dinsdag 7 juni zal ik aan de door jullie opgegeven directeuren, de uitnodiging versturen – plan het vooral zelf vast in de agenda van je directeur, dan weten we zeker dat iedereen kan! Wegens het karakter van de meeting is het dit keer helaas niet mogelijk om in te bellen.

Voor vragen weten jullie mij te bereiken!

Hartelijke groet,

5.1.2e

To: 5.1.2e | 5.1.2e | 5.1.2e]@minbuza.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Wed 6/8/2022 2:57:13 PM
Subject: RE: Directeurenlunch 5.1.2e | 5.1.2e | 5.1.2e
Received: Wed 6/8/2022 2:57:22 PM

Dag 5.1.2e,

Dank voor de coulance! Vanuit EZK een paar thema's:

- 1.
- 2.
3. 5.1.2a
- 4.

Hartelijke groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e | 5.1.2e | 5.1.2e]@minbuza.nl>

Verzonden: woensdag 1 juni 2022 16:42

Aan: 5.1.2e | 5.1.2e | 5.1.2e]@minbuza.nl>

Onderwerp: RE: Directeurenlunch 5.1.2e | 5.1.2e | 5.1.2e

Ha allen,

In verband met 2^e pinksterdag, een dag respijt * – als jullie het dinsdag 7 juni COB kunnen sturen, graag.

Groet,

5.1.2e

5.1.2e | 5.1.2e

5.1.2e | 5.1.2e | 5.1.2e

5.1.2e | 5.1.2e | 5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e | 5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Reeds beoordeeld binnen dit verzoek

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Stand van zaken China Kennisnetwerk

15/04/2021

VIA ICB GESELECTEERDE PROJECTEN		
Onderzoeken	Betrokkenen	Status
Made in China 2025	Op te vragen bij het kennisnetwerk	<p>Onderzoeksvraag: Wat is de stand van zaken in China met betrekking tot Chinese inspanningen vooruitgang te boeken qua kennis en toepassing van kennis in de domeinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hi-tech en hi-tech equipment: in het bijzonder halfgeleiders en fotonica. - Biomedische wetenschappen en medicijnontwikkeling. <p>En hoe moeten we ons vanuit NL verhouden tot China in de samenwerking op deze domeinen?</p> <p>Het IA-netwerk in China werkt aan de op data gebaseerde deelvragen in het PID.</p> <p>Input op conceptrapport door EZK, OC&W en IA-Peking is gegeven.</p> <p>Eindrapport gereed in juni 2021. Extra aandacht gevraagd voor 'mogelijkheden tot samenwerking'. Datum van publicatie nog nader te bepalen.</p>
Standaardsetting cyber	Op te vragen bij het kennisnetwerk	<p>Een onderzoek naar de pogingen van China tot standaardsetting. Hoe positioneert China zich als cybermacht en hoe probeert China wereldwijd nieuwe standaarden te bepalen.</p> <p>Eindrapport gereed eind april 2021. Betrokken ministeries hebben input gegeven. Rondetafel voorzien medio mei.</p>
China's invloed op diaspora in Nederland	Op te vragen bij het kennisnetwerk	<p>Onderdelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke actoren beogen actief invloed te krijgen op de Chinese gemeenschap in Nederland of specifieke delen daarvan? • Analyse van doelstelling, omvang, aard en instrumenten voor beïnvloeding door de Chinese overheid en Communistische Partij op Chinees talige media, internet en sociale media die in Nederland gelezen en/of geproduceerd worden. • Wat is het effect van deze beïnvloeding op het gedrag of de meningsvorming van de Chinese diaspora in Nederland? <p>Rapport te vinden op: https://leidenasiacentre.nl/en/onderzoeksrapportchinas-invloed-en-de-chinese-gemeenschap-in-nederland-van-prof-dr-frank-pieke/</p>
Nederland, Europa en de implicaties van China's narratieve strategie	Op te vragen bij het kennisnetwerk	<p>Een onderzoek naar hoe Nederland/de EU zijn eigen narratief kan versterken om een waardig tegenwicht te bieden.</p> <p>Besprekking plaatsgevonden op digitale regionale ambassadeursconferentie DAO op 23 maart 2021 en virtuele regioconferentie Azië MinDEF op 23 april.</p> <p>Rapport te vinden op: https://www.clingendaal.org/publication/willeuropean-hero-plemogelijke-ase-stand</p>

China en het Caribisch gebied <i>In ontwikkeling, gewenste start mei '21 - afhankelijk van beschikbaarheid onderzoekers</i>	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Welke invloed en belangstelling heeft China in de Caribische landen van het Koninkrijk (politiek/economisch) en wat behelzen de activiteiten van (de vertegenwoordiging van) China daar? Vraagarticulatie afgerond per 30 april 2021.
Effect China op mondiale hub-functie NL in relatie tot de havens en het achterland <i>In ontwikkeling, gewenste start mei '21, afhankelijk van behoeftebepaling MinI&W</i>	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een onderzoek naar het effect van China op de positie van Nederland als internationale hub-functie. Specifiek in relatie tot de positie van de Nederlandse havens en het achterland (voornamelijk treinverbindingen).
Verdiepingsonderzoek diaspora <i>In ontwikkeling, start medio mei '21</i>	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Specifieke richting wordt thans besproken door betrokken ministeries bij deel I. Vraag lijkt in te gaan op particelembouw bij Chinese bedrijven
Verdiepingsonderzoek MIC2025	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Specifieke richting hangt af van de uitkomst van het huidige onderzoek waarvan eindrapport voorzien is maart 2021
Procesmatig: In december 2021 hebben we met het onderzoeksselectiecomité bekeken welke onderzoeksrichtingen het meest relevant/urgent zijn voor 2021. De onderzoeksvragen worden in het eerste kwartaal van 2021 verder uitgewerkt en opgepakt zodra het secretariaat <i>up and running</i> is.		
5.1.1b		

OVERIGE PROJECTEN CHINA KENNISNETWERK		
Onderzoek/project	Betrokkenen	Status
Convenant VNG	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een project om decentrale overheden te ondersteunen in hun relaties met China. De VNG heeft een behoeftestudie uitgevoerd en afgerond in juni 2020. Op verzoek te delen. Daarnaast organiseert de VNG een aantal bijeenkomsten over specifieke onderwerpen voor decentrale overheden met vriendschapsrelaties als bewustwordingstraject richting decentrale overheden. Een sessie is gehouden in het najaar 2020 en aantal met de CGs en ambassade in China in winter 2021. Op 18 maart heeft een sessie plaatsgevonden over brede maatschappelijke thema's. September 2021: sessie over veiligheid

ETNC	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Een subsidie voor vier jaar toegekend aan het Clingendaelinstituut voor deelname aan het European Think-tank Network on China (ETNC). Het ETNC schrijft een jaarlijks rapport met input van denktanks uit 20 Europese landen. In 2020 is er een rapport geschreven over COVID-19 Op 20 april 2021 heeft ETNC zijn rapport over China en zijn soft power in Europa gepresenteerd. Rapport te vinden op: https://www.clingendael.org/publication/chinas-soft-power-europe-falling-hard-times
------	------------------------------------	---

CHINA-GERELATEERDE PROJECTEN BZ/DVB		
Onderzoeken	Betrokkenen	Status
Relatie tussen Rusland en China (gelegenheidscoalitie of structureel?) <i>In ontwikkeling</i>	BZ/DVB Cyberveiligheidsproject	Een onderzoek naar de ontstane coalitie op cyber(veiligheid) tussen Rusland en China en de houdbaarheid daarvan.
Verdiepingsonderzoek standaardsetting cyber <i>In ontwikkeling, start juni '21</i>	BZ/DVB Cyberveiligheidsproject	Voortgekomen uit specifieke behoefte bij CKN, maar betaald uit DVB-middelen. Specifieke richting hangt af van de uitkomst van het huidige onderzoek. Eindrapport huidig onderzoek gereed eind april 2021.
Digital zijderoute case studies <i>In ontwikkeling</i>	BZ/DVB Cyberveiligheidsproject	Een casestudie onderzoek naar de digitale zijderoute in Cambodja, Iran en een nader te bepalen Afrikaans land.
Digitale/cryptomunten <i>In ontwikkeling</i>	BZ/DVB Cyberveiligheidsproject	Een onderzoek naar China's beleid omtrent digitale munten en het effect dat dit heeft op het internationale financiële stelsel.
Analyse van China als cybergrootmacht <i>In ontwikkeling</i>	BZ/DVB Cyberveiligheidsproject	In 2013 heeft Xi Jinping aangekondigd een cybergrootmacht te willen worden. Nu, acht jaar later, wordt onderzocht waar China staat en wat het land precies gedaan heeft om dit doel te bereiken.

5.1.2h

CHINA-GERELATEERDE PROJECTEN OVERIGE MINISTERIES		
Onderzoeken	Betrokkenen	Status
Trendanalyse en risicobeeld samenwerking Nederlandse decentrale overheden met China	5.1.1b Clingendael	Een uitgebreide analyse van een groot aantal gemeenten in NL Publiek eindrapport juni 2021

CHINA-GERELATEERDE PROGRESS 2.0-PROJECTEN		
Project	Betrokkenen	Toelichting
Toekomst van het multilateralisme <i>In ontwikkeling</i>		<p>Hoe kan Nederland in een veranderend multilateraal stelsel het beste zijn belangen waarborgen? Hoe kan de huidige multilaterale situatie zoveel mogelijk kwantitatief in kaart en geanalyseerd gebracht worden?</p> <p>Publiek eindrapport in 2021</p>
Chinese veiligheids- en defensiecapaciteiten <i>In ontwikkeling</i>		<p>Dit project betreft onderzoek naar de ontwikkeling van Chinese internationale veiligheids- en defensiecapaciteiten en -intenties (inclusief space en cyber domeinen), de betekenis voor Europese veiligheidsprioriteiten en rol van de NAVO. In samenwerking met ASPI.</p> <p>Publiek eindrapport in 2021</p>

DIGITALE KENNISNETWERKSESSIES		
Thema	Doelgroep	Status
<i>In planning: één digitale kennissessie voor de Rijksoverheid in ontwikkeling en één voor academici.</i>		

OVERIGE SESSIES		
Soort sessie	Betrokkenen	Uitleg
Vierluik China-Afrika	Georganiseerd in samenwerking met BZ/DAO, BZ/DAF en BZ/BIS	<p>Een vierluik over de rol van China en Afrika met als doel te kijken of en waar we als Nederland meer kunnen samenwerken met China op OS-gebied.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sessie 1: 28 januari, 2021 - Waar ligt de kracht van China, op welke gebieden heeft China een positieve impact op ontwikkeling in Afrika? - Sessie 2: 17 maart, 2021 - Hoe ziet de EU samenwerking met China in Afrika? - Sessie 3: 13 april, 2021 - Waar richt China zich op in ontwikkelingssamenwerking met andere landen? - Sessie 4: ntb
China masterclass	Op te vragen bij het kennisnetwerk	3, 4, 10 en 11 mei 2021: China masterclass over verschillende facetten van China. Voor ambtenaren van de Rijks en decentrale overheden.
China masterclass	Op te vragen bij het kennisnetwerk	Vanwege hoge vraag ook in juni 2021: China masterclass over verschillende facetten van China. Voor ambtenaren van de Rijks en decentrale overheden.

NR.	TITEL MOU	TYPE MOU	TEKENENDE PARTIJ NL
VAN KRACHT			
1	Technical Cooperation Agreement 2019-2021 between the Tax and Customs Administration of the Netherlands and the State Administration of Taxation of the People's Republic of China	Praktisch	Belastingdienst Douane
2	Memorandum of Understanding between the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands and the Ministry of Commerce of the People's Republic of China on strengthening economic cooperation in third markets	Generalistisch	BZ
3	Memorandum of Understanding between Chongqing Agricultural Commission and Consulate-General of the Kingdom of the Netherlands in Chongqing on strengthening cooperation and exchange in agricultural sector	Generalistisch	CG Chongqing

	Memorandum of Understanding between the Government of the Netherlands and the Government of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China Concerning the Working Holiday Arrangement	Praktisch	CG Hongkong
5	Working Arrangement between the Customs Administration of the Netherlands and the General Administration of Customs of the People's Republic of China on strengthening twinning cooperation between customs regions	Praktisch	Douane
6	Cooperation Agreement 2018-2022 between Customs Administration of the Netherlands and the General Administration of China Customs	Praktisch	Douane
7	Addendum to the Cooperation Agreement 2018-2022 between the Customs Administration of the Kingdom of the Netherlands and the General Administration of Customs of the People's Republic of China	Praktisch	Douane

8	Exchange of financial intelligence related to money laundering and terrorist financing between FIU-NL and CAMLMAC (FIU China)	Praktisch	FIOD
9	Maatregelen t.b.v. precursoren en chemische stoffen voor illegale verdovende middelen	Praktisch	FIOD
10	Memorandum of Understanding on police cooperation in combating crime between the Government of the Netherlands and the Government of the People's Republic of China	Praktisch	Government of the Netherlands (JenV)
11	Memorandum of Understanding between the Ministry of Infrastructure and the Environment of the Netherlands and the Ministry of Transport of the People's Republic of China on cooperation in road transport, inland shipping, railway transport, port development including related infrastructure issues	Generalistisch	IenW

	Memorandum of Understanding between Ministry of Water Resources of the People's Republic of China and Ministry of Infrastructure and the Environment of the Kingdom of the Netherlands on cooperation in the field of water resources	Generalistisch	IenW
12			
13	Memorandum of Understanding Pilot concerning the hiring of Chinese experts by the Netherlands	Praktisch	IND (DTV)
14	MoU between the Ministry of Justice of the People's Republic of China and the Ministry of Justice of the Netherlands on the exchange of information regarding their national law and legal system	Praktisch	JenV
15	Memorandum of Understanding between The General Administration of Customs of the People's Republic of China and The Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality of the Kingdom of the Netherlands on Further Paperless Certification Cooperation and Electronic Certification Exchange	Praktisch	LNV

	Protocol between the General Administration of Customs of the People's Republic of China and the Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality of the		
16	Netherlands on quarantine and health requirements for bovine genetic materials to be exported from the Netherlands to the People's Republic of China	Praktisch	LNV
	Memorandum of Understanding European Bank of Reconstruction and Development (EBRD) Constituency arrangement between the Netherlands and the People's Republic of China	Praktisch	MinFIN
17			
18	Memorandum of Cooperation between Netherlands Foreign Investment Agency and Association of Chinese Investing Enterprises in the Kingdom of the Netherlands	Generalistisch	NFIA

	Memorandum of Understanding on two- way investment promotion cooperation between the Netherlands Foreign Investment Agency of the Ministry of Economy, Agriculture and Innovation of the Netherlands and the Investment Promotion Agency of the Ministry of Commerce of the People's Republic of China	Praktisch	NFIA
19	Memorandum of Understanding on investment promotion cooperation between the Netherlands Foreign Investment Agency of the Ministry of Economic Affairs and Climate Policy of the Netherlands and Zhejiang Provincial Department of Commerce	Generalistisch	NFIA
20	Memorandum van Overeenstemming in zake culturele samenwerking tussen het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van Nederland en het Ministerie van Cultuur en Toerisme van de Volksrepubliek China	Generalistisch	OCW

	Memorandum of Understanding on scientific cooperation and exchange between the Ministry of Education, Culture and Science of the Netherlands and the Chinese Academy of Social Sciences	Generalistisch	OCW
22	Memorandum of Understanding on educational and scientific cooperation and exchange between the Ministry of Education, Culture and Science of the Netherlands and the Ministry of Education of the People's Republic of China	Generalistisch	OCW

	Memorandum of Understanding on Jiangsu-Dutch vocational education shadowing programme (2016-2017) between the Jiangsu		
24	Provincial Department of Education of the People's Republic of China and the Ministry of Education, Culture and Science of the Kingdom of the Netherlands	Praktisch	OCW
25	Verdrag inzake de coproductie van films tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van de Volksrepubliek China	Praktisch	Regering van het Koninkrijk der Nederlanden (bevoegde autoriteit: OCW)
26	Memorandum of Understanding on elderly care cooperation between the Ministry of Health, Welfare and Sport of the Kingdom of the Netherlands and the National Development and Reform Commission of the People's Republic of China	Generalistisch	VWS
27	Memorandum of Understanding on bilateral cooperation between the China Disabled Persons' Federation of the People's Republic of China and the Ministry of Health, Welfare and Sport of the Kingdom of the Netherlands	Generalistisch	VWS

	Memorandum of Understanding on cooperation in the field of consumer product safety between the Ministry of Health, Welfare and Sport of the Kingdom of the Netherlands and the General Administration of Quality, Supervision and Quarantine of the People's Republic of China	Praktisch	VWS
28	Memorandum of Understanding between the Ministry of Health, Welfare and Sport of the Kingdom of the Netherlands and the National Health Commission of the People's Republic of China on cooperation in the field of healthcare and public health	Generalistisch	VWS
29	Memorandum of Understanding between the Ministry of Health, Welfare and Sport of the Kingdom of the Netherlands and the Ministry of Civil Affairs of the People's Republic of China	Generalistisch	VWS
30	Memorandum of Understanding between the Ministry of Health, Welfare and Sport of the Kingdom of the Netherlands and China Food and Drug Administration of the People's Republic of China	Generalistisch	VWS
31			

	Letter of Cooperation to advance the joint surveillance action in the field of consumer products safety between the Netherlands Food and Consumer Product Safety Authority (NVWA) and the General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People's Republic of China (AQSIQ)	Praktisch	VWS (NVWA)
32			

AFGEOPEN

	Memorandum of Understanding between The Ministry of Ecology and Environment of the People's Republic of China and The Ministry of Infrastructure and Water Management of the Netherlands on Cooperation in the field of Environment and Development	Praktisch	IenW
33			

	Memorandum of Understanding between the Ministry of Infrastructure and the Environment of the Netherlands and the Ministry of Land and Resources of the People's Republic of China Cooperation in the field of spatial planning and land use	Praktisch	IenW (maar overgegaan op BZK)
34			

	Memorandum of Understanding on Establishing a Netherlands-Sichuan Trade and Investment Roundtable	Praktisch	RVO
35	Agreement on cooperation in the field of healthcare and public health between the Ministry of Health, Welfare and Sports of the Netherlands and the National Health and Family Planning Commission of the People's Republic of China	Generalistisch	VWS
36	MoU between the Health Care Inspectorate of the Kingdom of the Netherlands and the State Food and Drug Administration of the People's Republic of China	Generalistisch	VWS (Inspectie voor de Gezondheidszorg)
38	Memorandum of Understanding between the Ministry of Welfare, Health and Cultural Affairs of the Netherlands and the Ministry of Public Health of the People's Republic of China	Generalistisch	VWS

	Renewed Memorandum of Understanding 2000- 2002 on social development and health between the State Secretary of Health, Welfare and Sport of the Netherlands and the Vice-Chairperson of the State Development Planning Commission of the People's Republic of China	Praktisch	VWS
39	Memorandum of Understanding in the field of sports between The Ministry of Health, Welfare and Sport of the Kingdom of the Netherlands and The State Sport General Administration of the People's Republic of China for the years 2002, 2003 and 2004	Praktisch	VWS
40	Agreement between The Ministry of Health of the People's Republic of China and The Ministry of Health, Welfare and Sport of the Kingdom of the Netherlands on Health Co-operation	Praktisch	VWS
41	Memorandum of Understanding on bilateral co-operation in the field of sport between the Ministry of Health, Welfare and Sport of the Netherlands and the General Administration of Sport of the People's Republic of China	Praktisch	VWS
42	Plan of Action between The Ministry of Health, Welfare and Sport of the Kingdom of The Netherlands and The Ministry of Health of the People's Republic of China for the Cooperation for the year 2011-2013	Praktisch	VWS
43			

	MoU between Ministry of Science and Technology of the People's Republic of China and The Netherlands Ministry of Economic Affairs, Agriculture and Innovation on Cooperation in the field of Innovation.	Praktisch	EZK
44	MoU between Ministry of Economic Affairs of the Kingdom of the Netherlands and the Ministry of Industry & Information Technology of the People's Republic of China on co-operation in the field of civil aerospace industry	Praktisch	EZK

TEKENENDE PARTIJ CHINA	DATUM ONDERTEKENING	LOOPTIJD	STATUS
State Administration of Taxation (STA)	5/15/2018	2019-2021	Van kracht
Ministry of Commerce (MOFCOM)	10/15/2018	3 jaar (met mogelijkheid van verlenging)	Van kracht
Chongqing Agriculture Commission	5/18/2018	2 jaar (met mogelijkheid van verlenging)	Van kracht

Labour and Welfare Bureau	4/9/2018	Onbepaald (tot opzegging door één der partijen)	Van kracht
General Administration of Customs	7/2/2018	2019-2021	Van kracht
General Administration of Customs	5/13/2017	2018-2022	Van kracht
General Administration of Customs	6/24/2019	2019-2022	Van kracht

CAMLMAC (FIU China)	7/1/2015	Onbekend	Vermoedelijk nog van kracht
Onbekend	2004	Onbekend	Vermoedelijk nog van kracht
Government of the People's Republic of China (Ministry of Public Security)	11/19/2009	Tot opzegging door één der partijen	Van kracht
Ministry of Transport	9/26/2016	5 jaar (met mogelijkheid tot verlenging)	Van kracht

Ministry of Water Resources	9/26/2016	5 jaar (met automatische verlenging telkens voor 5 jaar, tot opzegging door één der partijen)	Van kracht
Bureau of Exit-Entry Administration of the Ministry of Public Security	8/29/2001	Niet gespecificeerd	Van kracht
Ministry of Justice	3/9/1998	Niet gespecificeerd	Vermoedelijk nog van kracht
General Administration of Customs of the People's Republic of China	10/15/2018	Niet gespecificeerd	Vermoedelijk nog van kracht

General Administration of Customs of the People's Republic of China	10/15/2018	Niet gespecificeerd	Vermoedelijk nog van kracht
People's Bank of China	2016 (exacte datum onbekend)	Niet gespecificeerd (van kracht en zal ook zo blijven zolang NL en China onderdeel uitmaken van dezelfde kiesgroep binnen EBRD)	Van kracht
Association of Chinese Investment Enterprises in the Netherlands (ACIEN)	4/14/2010	Niet gespecificeerd	Van kracht

Investment Promotion
Agency Ministry of
Commerce (CIPA)   5/11/2011   Niet
gespecificeerd   Van kracht

Zhejiang Provincial
Department of Commerce   4/19/2018   3 jaar (met
mogelijkheid
tot verlenging)   Van kracht

Ministerie van Cultuur en
Toerisme   6/8/2018   T/m 31-12-
2021   Van kracht

Chinese Academy of Social Sciences (CASS)

3/26/2014

2014-2016
(met
automatische
verlenging met
periodes van
telkens 3 jaar
tot opzegging
door één der
partijen)

Van kracht

Ministry of Education

3/25/2014

2014-2016
(met
automatische
verlening met
periodes van
telkens 3 jaar
tot opzegging
door één der
partijen)

Vermoedelijk nog
van kracht

Jiangsu Provincial Department of Education	5/18/2016	2 jaar (met mogelijkheid van verlenging)	Vermoedelijk nog van kracht
Regering van de Volksrepubliek China (bevoegde autoriteit: Film Bureau dat valt onder de Chinese Staats Administratie voor Pers, Publicatie, Radio, Film en Televisie)	10/26/2015	4 jaar (met automatische verlenging telkens voor 4 jaar, tot opzegging door één der partijen)	Formeel nog van kracht (automatisch verlengd omdat er nooit opzegging is gegeven)
National Development and Reform Commission (NDRC)	5/7/2019	3 jaar (met mogelijkheid van verlenging)	Van kracht
China Disabled Persons' Federation	9/8/2008	5 jaar (met automatische verlenging voor onbepaalde tijd, tot opzegging door één der partijen)	Formeel nog van kracht

General Administration of Quality Supervision and Quarantine (AQSIQ)	8/15/2011	5 jaar (met stilzwijgende verlenging van 5 jaar, tot opzegging door één der partijen)	Formeel nog van kracht
National Health Commission (NHC)	5/7/2019	5 jaar	Van kracht
Ministry of Civil Affairs	10/26/2016	3 jaar (met mogelijkheid van verlenging)	Van kracht
China Food and Drug Administration	10/26/2015	5 jaar (met automatische verlenging telkens voor 5 jaar, tot opzegging door één der partijen)	Van kracht

AQSIQ

10/26/2015

3 jaar (met Formeel nog van
stilzwijgende kracht, al zijn
verlenging tot verantwoordelikhed
opzegging door en aan Chinese kant
één der overgeaan naar een
partijen) ander ministerie

Ministry of Ecology and Environment

maart 2015

5 jaar (met mogelijkheid tot verlenging) Afgelopen

Ministry of Land and Resources

3/24/2015

5 jaar (met de mogelijkheid tot verlenging met periodes van 3 jaar) Afgelopen

Sichuan Provincial
Department of Commerce   6/9/2014   5 jaar   Afgelopen
(DofCOM)

National Health and Family
Planning Commission   9/9/2013   5 jaar   Afgelopen

State Food and Drug
Administration   4/19/2012   3 jaar   Afgelopen

Ministry of Public Health   11/1/1988   Tot opzegging
door één der
partijen   Afgelopen

State Development Planning Commission	7/10/2000	Tot opzegging door één der partijen	Afgelopen
State Sport General Administration	5/5/2002	Tot 31-12-2004	Afgelopen
Ministry of Health	5/10/2005	5 jaar (met automatische verlenging voor onbepaalde tijd, tot opzegging door één der partijen)	Afgelopen
General Administration of Sport	5/26/2006	4 jaar (met de mogelijkheid tot verlenging met een nieuwe periode)	Afgelopen
Ministry of Health	9/24/2012	2011-2013	Afgelopen

Ministry of Science &
Technology 19-Apr-12 2 jaar, daarna
automatisch
verlengd tenzij
één van de
partijen de MoU
wil stopzetten Van kracht

MIIT 26-Oct-15 5 jaar en
daarna telkens
automatische
verlenging van
5 jaar Actief

CONTACTPERSOON	OMSCHRIJVING INHOUD	IS ER UITVOERING GEGEVEN?
5.1.2e (Belastingdienst)	<p>Bilateraal samenwerkingsprogramma met de State Taxation Administration of the People's Republic of China.</p> <p>Samenwerking loopt sinds 2007. Nieuw in de huidige arrangement is dat beide organisaties onderwerpen op de agenda kunnen zetten.</p>	Ja
5.1.2e BZ)	<p>Bestendigen samenwerking tussen Nederlandse en Chinese bedrijven in derde markten. Indien er behoefte is vanuit de markt, kunnen overheden een faciliterende rol spelen bij o.a. het identificeren van mogelijkheden tot samenwerking in derde markten, het verschaffen van informatie m.b.t. commerciële kansen in deze markten en het identificeren van gebieden waar Nederlandse en Chinese bedrijven, die actief zijn in derde markten, elkaar kunnen complementeren.</p>	Nee
5.1.2e	<p>Faciliteren van bilaterale samenwerking en uitwisseling van de landbouwsectoren van NL en Chongqing en bijdragen aan de plattelandsrevitalisering in Chongqing. O.a. introductie van nieuwe landbouwtechnologieën en -producten, versterken van agribusiness entiteiten in Chongqing en ontwikkeling van de waardeketen voor landbouwproducten.</p>	Ja

5.1.2e (BZ)	Per 01-01-2019 zijn NL en Hongkong een internationaal uitwisselingsprogramma aangegaan voor de duur in beginsel van 2 jaar. Jongeren uit Hongkong tussen de 18 en 30 jaar kunnen per die datum gedurende maximaal 1 jaar kennis maken met de NLse cultuur en samenleving en andersom. Per jaar kunnen maximaal 100 Hongkongse en 100 NLse jongeren hieraan deelnemen.	Ja
5.1.2e (Belastingdienst Douane)	Operationele samenwerking tussen havens en luchthavens in Nederland en China met als doel facilitering van business, versnelling van goederenstromen, verbetering informatiepositie en ondersteuning EU-projecten voor trusted traders en trusted trade lanes.	Ja
5.1.2e (Belastingdienst Douane)	Overall operationele samenwerkingsovereenkomst op hoofdlijnen welke elke 5 jaar wordt verlengd en wordt ondertekend door het topmanagement van beide organisaties. Samenwerking loopt sinds 1991.	Ja
5.1.2e (Belastingdienst Douane)	Betreft een nadere detallering op de operationele samenwerkingsovereenkomst 2018-2022. Dit addendum legt de focus op de vier projecten c.q. samenwerkingsgebieden die voor de komende drie jaar zijn vastgesteld.	Ja

		Betreft een bilateraal MoU tussen twee Financial Intelligence Units van NL en China. Naar Nederlands recht is een getekend MoU geen voorwaarde om financial intelligence met een buitenlandse evenknie te kunnen delen. Veelal is het naar het recht van de andere partij wel een nationaal vereiste. De MoU-tekst is veelal standaard en wordt inhoudelijk voor het leeuwendeel bepaald door criteria en kaders van de FATF en de Egmont Group of Financial intelligence Units. In grote lijnen bevordert het de uitwisseling in brede zin van voornamelijk transactieinformatie en daaraan gerelateerde informatie verband houdend met witwassen en/of terrorismefinanciering.	Ja
5.1.2e Nederland)	FIU-		
FIOD		Doel: informatieuitwisseling, training en kennisuitwisseling t.b.v. preventie en bestrijding van de handel in precursoren. Thema's zijn onder andere wetgeving en werkwijze.	Ja
5.1.2e (JenV)		Doel is de criminaliteit te verminderen d.m.v. uitwisseling van informatie, kennis en expertise, en het behouden van de goede relaties van de politie met MPS en de positionering van de politieliaison.	Ja
5.1.2e (RWS)		Samenwerking op o.a. wegtransport, binnenvaart, railtransport en havenontwikkeling. Vindt o.a. plaats via tweejaarlijkse Joint Steering Committee (JSC).	Ja

5.1.2e	5.1.2e (RWS)	Samenwerking op het gebied van water, o.a. met betrekking tot integrated water management, waterveiligheid, waterkwaliteit, klimaatadaptatie, etc.
JenV/IND (Dienst Terugkeer en Vertrek)	Dit MoU is de basis voor het organiseren van identificatiemissies, waarbij medewerkers van de Chinese migratiedienst naar NL komen om Chinese vreemdelingen te identificeren en Laissez-Passers af te geven. Pilotproject voor minimaal 6 weken voor identificatiemissies t.b.v. terugkeer van illiegale Chinezen. Doel is uitwisseling van informatie over juridisch systeem en specifieke onderwerpen. Moet leiden tot wederzijdse kennis en begrip van elkaar's juridische praktijken. Onderwerpen: beleid, wetgeving, juridisch systeem; juridische organen en management daarvan; juridische beroepen; rechtsbijstand; gevangenissenwezen.	Ja
5.1.2e (JenV)	Het verder faciliteren van handel door het uitbreiden van de reikwijdte van papierloze certificering en de uitwisseling van electronische certificering, in eerste instantie voor zaden, met mogelijkheid voor latere uitbreiding naar andere producten.	Onbekend

5.1.2e LNV) Afspraken m.b.t. gezondheids- en quarantainevoorraarden voor genetisch materiaal van runderen dat geëxporteerd wordt van NL naar China. Onbekend

5.1.2e (MinFIN) Kiesgroepovereenkomst tussen NL en China in de context van de EBRD om de samenwerking en formele vertegenwoordiging binnen de kiesgroep in te vullen.

Ja

5.1.2e (NFIA) ACIEN is een non-profit vereniging van Chinese investeerders in NL en het grootste communicatieplatform voor Chinese bedrijven op het gebied van handel en investeringen in NL. Met de MoU spraken beiden partijen af om bij te dragen aan de uitbreiding van Chinese investeringen naar NL, informatie uit te wisselen op het gebied van handel en economie en elke 6 maanden een seminar te organiseren.

Ja

5.1.2e (NFIA)	<p>In 2011 bevestigden de NFIA en CIPA de samenwerkingsrelatie met een MoU. De doelen waren om meer informatie uit te wisselen op het gebied van investeringsklimaat, beleidswijzigingen, promotieactiviteiten en investeringsprojecten. Ook wilden ze verdere samenwerking bij promotieactiviteiten en werden er sectoren met prioriteit aangewezen.</p>	Ja
5.1.2e (NFIA)	<p>Met deze MoU werd de al bestaande samenwerking op het gebied van investeringspromotie tussen beide partijen bevestigd. De MoU is opgezet om investeringen van bedrijven uit Zhejiang naar NL te bevorderen. Er werd afgesproken om beter samen te werken op het gebied van een groot aantal industrieën en om samen investerings- en handelspromotie activiteiten te organiseren. Beide partijen zullen toegewijd zijn aan het opbouwen van een allround en langdurige strategische samenwerkingsrelatie. Zhejiang is een belangrijke provincie voor NFIA, zo'n 10% van de NFIA-projecten komt uit deze provincie.</p>	Ja
5.1.2e (OCW)	<p>Afspraken over het aanmoedigen van culturele samenwerking, uitwisselingen en activiteiten in beide landen. Prioriteitsgebieden: museumsamenwerking, radio/film/televisie en creatieve sectoren. Tevens aandacht voor: literatuur en uitgeverijsector, podiumkunsten, beeldende kunst en digitale media, cultureel erfgoed en jonge cultuurbeoefenaars.</p>	Ja

5.1.2e	(OCW)	<p>Doel is om de samenwerking op wetenschappelijk terrein te versterken, o.a. door het faciliteren van partnerschappen tussen relevante organisaties, het versterken van mobiliteit van onderzoekers en het uitwisselen van informatie over bijv. beleid en systemen voor wetenschappelijk onderzoek.</p>	Ooit, nu niet meer	
5.1.2e	5.1.2e	(OCW)	<p>Versterken en verbreden van samenwerking op het gebied van studiebeurzen, beroepsonderwijs, hoger onderwijs, wetenschappelijke en toegepaste onderzoeksactiviteiten en taaltraining.</p>	Ja

5.1.2e (OCW) (tot 1-feb 2020), dan 5.1.2e 5.1.2e OCW)	Het shadowingprogramma is bedoeld om docenten uit beide landen uit te wisselen en met elkaar mee te laten lopen. Dit met als doel meer samenwerking te bewerkstelligen tussen beroepsonderwijs in NL en China, inclusief meer uitwisseling van studenten.	Ooit, nu niet meer
5.1.2e (OCW)	Ter bevordering van de filmindustrie van beide landen, t.b.v. de samenwerking op het gebied van film, in het belang van de wederzijdse bilaterale betrekkingen, is een verdrag inzake de coproductie van films tussen NL en China in het leven geroepen.	Ja
5.1.2e (VWS)	Doel van dit MoU is een mechanisme op te richten ter versterking van de samenwerking op het gebied van ouderenzorg en langdurige zorg. Betreft o.a. uitwisseling van beleid, het opzetten van samenwerkingsplatformen en trainingen.	Ja
5.1.2e (VWS)	Doel is om de contacten te bevorderen in het beleidsveld van personen met een handicap als middel om de relatie tussen beide landen te versterken. Het MoU biedt een raamwerk waarbinnen voorstellen voor samenwerking kunnen worden overwogen. Omvat o.a. uitwisseling van informatie en beleid en samenwerking op sportgebied.	Nee

5.1.2e (VWS)	<p>Het verbeteren van de veiligheid van consumentenproducten door uitwisseling van informatie en functionarissen.</p> <p>Voedselveiligheid valt buiten dit MoU.</p>	Ja
5.1.2e (VWS)	<p>Bouwt voort op eerdere MoU's/overeenkomsten (1988, 2005, 2013). Doel is om bilaterale samenwerking op het gebied van gezondheidszorg en volksgezondheid te versterken. Omvat o.a. samenwerking en uitwisseling op het gebied gezondheidssystemen en ziekten, waaronder door overheidsinstanties, en het opzetten van een werkgroep.</p>	Ja
5.1.2e (VWS)	<p>Het opzetten van een mechanisme om uitwisseling en samenwerking op het gebied van ouderenzorg en langdurige zorg te bevorderen, o.a. door het ontwikkelen van beleid, het verbeteren van de kwaliteit en veiligheid van verzorgingstehuizen en door training en bezoeken.</p>	Ja
5.1.2e (VWS)	<p>Opzetten van een mechanisme t.b.v. uitwisseling en samenwerking op het gebied van de regulering van medicijnen en medische apparatuur. O.a. uitwisseling van informatie over wetten en regelgeving, samenwerking op medicijnstandaarden en het tegengaan van namaakproducten voor de gezondheidszorg.</p>	Ja

5.1.2e	(VWS)	Samenwerking op het gebied van veiligheid van de productie van speelgoed.	Ja
5.1.2e	(IenW)	Kaders voor samenwerking op de terreinen: luchtkwaliteit, bodemkwaliteit, water, klimaatverandering, circulaire economie, oceaanafval, CCICED etc.	Ja
5.1.2e	(BZK)	Samenwerking op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en kadastrale registratie.	Ja

5.1.2e](RVO)	<p>MoU-overeenkomst om jaarlijks een 'Netherlands-Sichuan Trade and Investment Roundtable' te organiseren. In het kader hiervan nauwere samenwerking; bilaterale overhedsbezoeken, bilaterale handels-/investeringsmissies, organiseren van beurzen en seminars.</p>	Ja
5.1.2e](VWS)	<p>Samenwerking en uitwisseling op o.a. overdraagbare ziektes en antimicrobiële resistentie, niet-overdraagbare ziektes, uitdagingen in de gezondheidszorg door een vergrijzende bevolking en e-health.</p>	Ja
5.1.2e](VWS)	<p>Versterken van de samenwerking op het gebied van regulering van medicijnen (inclusief farmaceutische producten, biologische producten en traditionele CHinese medecijnen) en medische apparatuur. O.a. uitwisseling informatie over wetging, veiligheid van medicijnen en medicijnstandaarden.</p>	Onbekend
5.1.2e](VWS)	<p>Versterking van samenwerking op het gebied van gezondheidszorg. O.a. uitwisseling van informatie over wetgeving, uitwisseling van experts en samenwerking tussen medische instituten.</p>	Onbekend

☐ 5.1.2e (VWS)	Uitwisseling van informatie op het gebied van sociale ontwikkeling, jaarlijkse bezoeken door betrokkenen over en weer, uitwisseling van beleidsmakers en experts.	Onbekend
☐ 5.1.2e (VWS)	Uitwisseling van informatie, kennis en experts op het gebied van sport (mede m.h.o.o. de Olympische Spelen van 2008).	Onbekend
☐ 5.1.2e (VWS)	Uitwisseling van informatie en aanmoediging van contact en kennisuitwisseling op het gebied van gezondheid en gezondheidszorg.	Onbekend
☐ 5.1.2e (VWS)	Raamwerk waarbinnen gedetailleerde voorstellen voor programma's voor samenwerking op het gebied van sport worden overwogen. O.a. het leggen van bilaterale contacten en het bevorderen van samenwerking.	Onbekend
☐ 5.1.2e (VWS)	Overeenkomst voor samenwerking op o.a. de onderwerpen besmettelijke ziekten, overgewicht, voedselveiligheid.	Onbekend

5.1.2e MoU ten behoeve van versterkte samenwerking op wetenschap, technologie en innovatie. Door middel van gezamenlijk onderzoek, R&D, uitwisselen van innovatie beleid, uitwisselen van experts.

Ja

5.1.2e MoU beoogt samenwerking en informatie uitwisseling op gebied van civiele ruimtevaart tussen het bedrijfsleven en instellingen. Het betreft inzet op intellectueel eigendom, stimuleren van wederzijdse experts, steunen van bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen, investeringen in infrastructuur ter ondersteuning van civiele ruimtevaart programma's. Er wordt een werkgroep georganiseerd die op jaarlijkse basis samenkomt en welke wordt voorgezeten door DG B&I en zijn Chinese counterpart. De MoU is voor vijf jaar van kracht.

Ja

RESULTATEN**OVERIGE INFORMATIE****CHINEES VOCABULAIR**

Praktische uitwisseling van kennis en good practices. Resultaten deels behaald: huidig programma loopt nog twee jaar.

Noemt het bestaan van 4 eerdere technical cooperation arrangements voor de jaren 2007-2018.

Geen

Nog geen resultaten, want nog geen uitvoering gegeven aan dit MoU. Het is de bedoeling dat implementatie van dit MoU besproken zal worden tijdens de eerstvolgende Joint Economic Committee (JEC) tussen NL en China (mogelijk in 2020). MoU vooral vanuit Chinese zijde gewenst.

N.v.t.

people to people exchanges

Framework voor samenwerking op het gebied van landbouw met de stadsprovincie Chongqing; 1e concrete resultaat projecten voor Agriterra t.a.v.

Landbouwcoöperatieveën. MoU loopt nog, is nu halverwege. Wens voor MoU vooral aan Chinese zijde, het zijn activiteiten die wij ook zonder MoU wel zouden doen maar waarvoor in het Chinees systeem (voor eigen intern-bestuurlijk gebruik van de partner) een MoU versterkend werkt.

N.v.t.

One Belt One Road Initiative

	<p>Doeleinden grotendeels behaald. Grote interesse van HK-zijde. Na ingang van het MoU waren alle 100 beschikbare plekken voor het eerste jaar binnen één week vergeven. Interesse van NLse jongeren blijft vooralsnog achter bij die van de Hongkongse jongeren.</p>	Van kracht per 01-01-2019	Geen
	<p>Resultaten grotendeels behaald: working arrangement loopt nog. Facilitering van de business, versnelling van goederenstromen, verbetering informatiepositie en ondersteuning EU-projecten voor trusted traders en trusted trade lanes. Bedrijven in deze tradelanes gebracht. Kennisuitwisseling, pilots, begrip van elkaars werkmethoden en procedures, kortere lijnen bij probleemoplossing in de operationele sfeer, nauwe en directere contacten, snellere stromen van informatie en goederen.</p>	N.v.t.	Geen
	<p>Resultaten grotendeels behaald: samenwerkingsovereenkomst loopt nog. Beter begrip van elkaars werkmethoden en procedures, kortere lijnen bij probleemoplossing in de operationele sfeer, nauwe en directe contacten, snellere stromen van informatie en goederen.</p>	N.v.t.	Geen
	<p>Resultaten grotendeels behaald: addendum loopt nog. Veel van de activiteiten zijn reeds eerder op basis van de overall samenwerkingsovereenkomst in gang gezet en lopen soms al enkele jaren. De samenwerking is geëvolueerd van trainingen aan China in het verleden tot meer wederkerigheid in de samenwerking nu. Kennisuitwisseling, pilots, begrip van elkaars werkmethoden en procedures, kortere lijnen bij probleemoplossing in de operationele sfeer, nauwe en directere contacten, snellere stromen van informatie en goederen.</p>	N.v.t.	Geen

<p>Uitwisseling van informatie zoals hiernaast beschreven. In totaal in 8 zaken/aangelegenheden, in hoofdzaak witwassen, fraude, zedendelict. Intelligencepositie versterkt en bijgedragen aan het bepalen van het belang voor het voorkomen/opsporen van misdrijven. Doelen behaald.</p>	Tekst niet beschikbaar.	Onbekend
<p>MoU heeft geleid tot verbeterde wetgeving in China die tot barrières leiden om precursoren richting Nederland te verhandelen. Chinezen zijn opener, er is vooruitgang.</p>	Tekst niet beschikbaar.	Geen
<p>Doelen deels behaald. Continuering van de bestaande, goedlopende samenwerking met jaarlijks werkprogramma voor de politiesamenwerking. De politiesamenwerking was en is een constante, positieve factor in de - soms gevoelige - relaties tussen JenV en MPS.</p>	N.v.t.	<p>on the basis of mutual respect for sovereignty and equal mutual benefits (sic)</p>
<p>De doelen zijn behaald. MoU is instrumenteel in het stroomlijnen van de samenwerking. Over het algemeen opent het MoU deuren voor G2G-samenwerking. Dit draagt bij aan naam van NL op deze terreinen in China en naar verwachting indirect ook voor het NLse bedrijfsleven. Samenwerking tussen JenV/RWS op de opgenomen terreinen loopt goed. O.a. via (twee)jaarlijkse JSC, workshops etc. verloopt de kennisuitwisseling goed. Desondanks onduidelijk in hoeverre MoU daadwerkelijk goed is voor het NLse bedrijfsleven. Over het algemeen wordt aangenomen dat door G2G-samenwerking NLse bedrijven in de slipstream hiervan kunnen profiteren.</p>	Zie 'In beraad'.	<p>based upon mutual understanding, respect and benefit</p>

<p>MoU is instrumenteel in het stroomlijnen van de samenwerking. Over het algemeen opent het MoU deuren voor G2G samenwerking. Dit draagt bij aan naam van NL op deze terreinen in China en naar verwachting indirect ook voor het NLse bedrijfsleven. Samenwerking tussen IenW/RWS op de opgenomen terreinen loopt goed. O.a. via (twee)jaarlijkse JSC, workshops etc. verloopt de kennisuitwisseling goed. Onduidelijk in hoeverre MoU daadwerkelijk goed is voor het NLse bedrijfsleven. Over het algemeen wordt aangenomen dat door G2G-samenwerking NLse bedrijven in de slipstream hiervan kunnen profiteren.</p>	<p>Zie 'In beraad'.</p>	<p>on the basis of equality, mutual benefit and mutual respect</p>
<p>MoU heeft resultaten opgeleverd op het gebied van identificatie en terugkeer. Relaties goed en open gehouden, identificatiemissies vinden plaats. Ondanks soms zeer moeizame en magere relaties vanuit Chinese zijde, vinden nog steeds/weer identificatiemissies plaats en is China bereid illegaal in NL verblijvende Chinezen terug te nemen.</p>	<p>MoU is herbevestigd in 2004.</p>	<p>Geen</p>
<p>Relaties steeds open gehouden en manier van werken uitgewisseld, m.n. op het gebied van justitiële samenwerking, juridische beroepen en behandeling van gedetineerden. In 2016 nog inkomend hoog bezoek over genoemde onderwerpen. Ongoing; nog steeds nodig om elkaars systeem en werkwijze te leren kennen.</p>	<p>N.v.t.</p>	<p>Geen</p>
<p>Onbekend</p>	<p>N.v.t.</p>	<p>Geen</p>

Onbekend

Document vervangt een soortgelijk
protocol uit 2005.

Geen

5.1.2i veranderingen

a.g.v. rotatie van
bewindvoerder/plaatsvervanger
binnen de kiesgroep heeft invloed op
(intensiteit en niveau van)
samenwerking tussen NL en China.

5.1.2a

N.v.t.

Geen

5.1.2i

De doelen waren om informatie uit te wisselen, seminars te organiseren en samen bij te dragen aan de uitbreiding van Chinese investeringen naar Nederland. De doelen zijn behaald. Er zijn inderdaad seminars georganiseerd. Hier wordt informatie uitgewisseld. De ACIEN Awards dragen bij aan betere samenwerking. Deze samenwerking met een vereniging van Chinese investeerders, waar zowel grote staatsbedrijven als private ondernemingen lid van zijn, draagt ook bij aan de uitbreiding van investeringen naar NL. Wel is de samenwerking sterk afhankelijk van wie de voorzitter is van ACIEN.

De MoU's zijn gericht op ondersteuning van elkaars werkzaamheden en eventueel het gezamenlijk organiseren van seminars/events.

increasing the mutual understanding

Doelen zijn behaald. De MoU heeft een verdergaande samenwerking met de CIPA opgeleverd. In de eerste jaren na het tekenen van de MoU werden er jaarlijkse bijeenkomsten georganiseerd om informatie uit te wisselen. In 2017 is er ook een high level delegatie georganiseerd, waarna de samenwerking tussen de NFIA en CIPA verder werd versterkt. Ook samenwerking op het gebied van investeringsprojecten. a) In 2018 begon samenwerking op het gebied van Agriculture & Food; b) In 2019 ondersteuning verleend aan jaarlijkse NDL-missie; c) CIPA is betrokken bij een logistiek project tussen Venlo en Xintai (provincie Shandong). Dit project moet nog invulling krijgen, voornaamste counterpart is LIOF.

Op dit moment heeft het MoU nog weinig opgeleverd. Zhejiang DOFCOM op 03-12-2019 ontmoet op CG Shanghai. Zhejiang DOFCOM is zeer bereid om meer ondersteuning te verlenen aan NLse overheid/bedrijven. Ze hebben het plan om NL te bezoeken met een bedrijfendelegatie. Tevens bereid om investment seminar te organiseren voor bedrijven uit Zhejiang. Op dit moment zijn de doelen nog niet behaald. Zhejiang DOFCOM was van plan een officieel bezoek naar Nederland te organiseren, maar dit werd geannuleerd. Wel wordt er informatie uitgewisseld d.m.v. de nieuwsbrief en Zhejiang DOFCOM wordt op de hoogte gehouden van IiH-evenementen.

In de toekomst zal contact met Zhejiang DOFCOM worden uitgebreid door EA CG Shanghai, contact is inmiddels gelegd.

Doelen zijn behaald. Het bestaan van het MoU is nodig en een werkend middel in de samenwerking met China. Het biedt een kader waarin we praktische zaken kunnen uitvoeren. Het MoU zelf doet niets en moedigt alleen aan. Een paar onderdelen zijn inmiddels minder relevant, maar andere nog wel. Concreet heeft het o.a. opgeleverd: platform voor museumsamenwerking en in 2020 mogelijk een bilaterale museumconferentie.

De CIPA heeft ook een MoU met OostNL. De MoUs zijn gericht op ondersteuning van elkaars werkzaamheden en eventueel het gezamenlijk organiseren van seminars/events.

Geen

De MoUs zijn gericht op het ondersteuning van elkaars werkzaamheden en eventueel het gezamenlijk organiseren van seminars/events.

based on the principle of mutual trust, mutual support and mutual benefit; enhance mutual understanding and trust

N.v.t.

wederzijds begrip

Doelen zijn deels behaald. De banden tussen NWO en CASS zijn versterkt en NWO heeft met CASS in de afgelopen jaren een aantal workshops georganiseerd. CASS heeft in de afgelopen jaren echter zelf andere prioriteiten gesteld: CASS is zo druk met de nationale Chinese agenda, dat er nauwelijks ruimte is voor internationale samenwerking. Maar het blijft belangrijk om de banden met CASS aan te houden. NWO sluit niet uit dat wij op termijn weer een onderzoeksprogramma opzetten.

Dit MoU vervangt het *Memorandum of Understanding on scientific cooperation and exchange between the Netherlands* in areas of mutual interest and benefit in terms of excellence and on the basis of reciprocity

MoU memoreert aan het bestaan van: *Agreement on Cultural Cooperation between the Government of the Kingdom of the Netherlands and the Government of the People's Republic of China; Treaty on Mutual Recognition of Degrees of Institutions of Higher Education and the Access to Higher Education between the Government of the Kingdom of the Netherlands and the Government of the People's Republic of China; Letter of Intent on cooperation in vocational and higher professional education between the Ministry of Education of the People's Republic of China and the Ministry of Education, Culture and Science of the Kingdom of the Netherlands*. Dit MoU vervangt het *Memorandum of Understanding on Educational and Scientific Cooperation and Exchange between the Ministry of Education, Culture and Science of the Netherlands and the Ministry of Education of the People's Republic of China* uit 2011.

on the basis of mutual benefit, through friendly consultation and by learning from each other

Zie ook 'In beraad'.

Er is een groep van 20 docenten naar NL gekomen en een groep van 20 docenten naar China gegaan.

Beide groepen hebben een tijd meegelopen met elkaar en intensief samengewerkt. Het was voor deelnemers van beide partijen onderdeel van professionalisering.

Voor deelnemers was het een verrijking van de kennis en kunde als docent en als persoon.

Na beide uitwisselingen was het beschikbare budget op. Huidig kabinet heeft niet opnieuw geld beschikbaar gesteld. Doelen deels behaald: er is kennis en kunde uitgewisseld, men heeft elkaars onderwijs leren kennen, men heeft van elkaar geleerd.

Maar dit heeft niet aantoonbaar geleid tot structureel meer samenwerking tussen scholen. Evenmin tot meer mobiliteit van studenten.

Nee, vooralsnog is er nog geen sprake geweest van coproducties. Het MoU is goed bedacht, maar het bleek in de praktijk geen haalbare kaart. De huidige tussenstand is een netto opbrengst van "0" coproducties.

Wel is er een delegatie van het NL filmfonds langsgeweest in China.

Uitstekende basis voor samenwerking op het gebied van ouderenzorg.

Van beide zijden geen feitelijke opvolging gegeven.

MoU memoreert aan het bestaan van een *Memorandum of Understanding on Education Cooperation between the Jiangsu Provincial Department of Education of the People's Republic of China and the Ministry of Education, Culture and Science of the Kingdom of the Netherlands* uit 2015.

Geen

N.v.t.

Geen

N.v.t.

on the basis of equality and reciprocity

Is getekend tijdens de Paralympische Spelen van 2008.

mutual understanding; on the bases of reciprocity and mutual benefit

<p>Uitstekende basis geweest voor actieve samenwerking m.b.t. met name export van Chinees speelgoed naar Europa/NL. Na wijziging van regelgeving in China (en EU).</p>	N.v.t.	Geen
<p>Uitstekende basis voor allerlei vormen van samenwerking op het gebied van gezondheidszorg tussen NL en China.</p>	<p>MoU memoreert aan het bestaan van een <i>Memorandum of Understanding between The Ministry of Health of the People's Republic of China and The Ministry of Welfare, Health and Culture of the Netherlands On Cooperation in the field of Health</i> uit 1988 en een <i>Agreement on Health cooperation</i> uit 2005.</p>	<p>jointly building a community of shared future for mankind; on the basis of equality, reciprocity and mutual benefit</p>
<p>Uitstekende basis voor samenwerking op gebied van ouderenzorg, al is de focus van die samenwerking nu grotendeels verschoven naar samenwerking op dit gebied met NDRC.</p>	N.v.t.	Geen
<p>Uitstekende basis voor samenwerking op de kwaliteit van farmaceutische producten.</p>	N.v.t.	<p>on the basis of equality and reciprocity</p>

Uitstekende basis geweest voor actieve samenwerking m.b.t. met name export van Chinees speelgoed naar Europa/NL. Na wijziging van regelgeving in China (en EU).

N.v.t.

Geen

Doelen zijn behaald. Meer samenwerking met MEE op de genoemde gebieden. Daarnaast goede kapstok voor bilaterale (politieke) dialoog. Concrete winst voor milieu moeilijk in te schatten. Desondanks is het MoU voor de samenwerking tussen het MEE en IenW instrumenteel. Zorgt voor goede samenwerking en is relatief onmisbaar voor ingangen bij het ministerie. Wel verschil in mate van uitvoering van de verschillende beleidsterreinen.

Zie 'In beraad'.

on the basis of equality and mutual benefit; based upon mutual understanding, respect and benefit

Er zijn projecten gestart en door kennisoverdracht ook NLse kennis en bedrijven gericht gezocht voor bepaalde projecten. Er is gerichte kennisuitwisseling geweest, zijn studies uitgevoerd door PBL en er is een goede relatie opgebouwd tussen PBL en CLSPI.

Zie 'In beraad'.

on a basis of equivalence and mutual benefit

Er hebben geen concrete activiteiten onder dit MoU plaatsgevonden. MoU vooral vanuit Chinese zijde gewenst.

Bij bezoek van de vorige PS van Sichuan, Wang Dongming, aan NL in 2014 was er behoefte om iets te tekenen. De concrete invulling kreeg al snel minder aandacht, mede omdat Sichuan DofCOM werd gereorganiseerd en een minder vooraanstaande rol kreeg. Tijdens het tegenbezoek van minister Kamp aan Sichuan in 2015 en het bezoek van de huidige PS Peng Qinghua aan NL in 2019 is geen RT georganiseerd, hoewel dat wel door NL is voorgesteld. De verhouding met Sichuan is goed en actief. In de praktijk is het niet heel nodig gebleken om op basis van het MoU de economische betrekkingen aan te jagen, omdat er via de zusterprovincierelaties van Sichuan met Limburg en Friesland, en nu met de treinverbinding Chengdu-Tilburg, in de praktijk al veel activiteit is.

Memoreert aan het bestaan van een MoU tussen AgentschapNL en Sichuan Department of Commerce (DofCOM) uit 2012.

Geen

Uitsekende basis geweest voor allerlei vormen van samenwerking op gezondheidszorg gebied tussen China en NL

Is overgegaan in de overeenkomst die op 07-05-2019 met de National Health Commission is getekend.

on the basis of equality, reciprocity and mutual benefit

Onbekend

N.v.t.

Onbekend

Onbekend

N.v.t.

mututal interests

Onbekend

Deze overeenkomst is overgegaan in
het Memorandum of Understanding on mutual interests;
elderly care cooperation between the mutual
Ministry of Health, Welfare and Sport of cooperation;
the Kingdom of the Netherlands and the mutual
National Development and Reform understanding and
Commission of the People's Republic of interests
China (07-05-2019)

Onbekend

N_{v,t}

mutual interests

Onbekend

Deze overeenkomst is overgegaan in
het Memorandum of Understanding
between the Ministry of Health, Welfare
and Sport of the Kingdom of the Netherlands and the National Health Commission of the People's Republic of China on cooperation in the field of healthcare and public health (07-05-2019) helping each other and sharing experience

Onbekend

N.v.t.

on the basis of reciprocity and mutual benefit

Onbekend

N_vt

Geen

Het belangrijkste wat de MoU heeft opgeleverd is toegang tot MOST. In de Chinese context is het hebben van een MoU een belangrijke voorwaarde om regelmatig en op het juiste niveau in overleg te kunnen treden. Een voorbeeld daarvan is de samenwerking op het gebied van chemie. Door de MoU hebben we kunnen realiseren dat MOST budget beschikbaar heeft gesteld voor de samenwerking.

n.v.t.

n.v.t.

Het uiteindelijke doel van de MoU was om het NL cluster als strategisch partner betrokken te krijgen bij de ontwikkeling van nieuwe toestellen C919 en C929 van COMAC. Dat doel zal niet worden gehaald omdat China sinds de ondertekening heeft gekozen voor een strategisch partnerschap met Rusland op het gebied van civiele luchtvaart. Onze bedrijven kunnen desondanks nog steeds interessante delen van het ontwikkelen en productiewerk bemachtigen.

n.v.t.

n.v.t.

NR.	TITEL/ONDERWERP MOU	BEOOGDE TEKENENDE PARTIJ NL	BEOOGDE TEKENENDE PARTIJ CHINA
IN BERAAD			
1	Memorandum of Understanding between The Ministry of Ecology and Environment of the People's Republic of China and The Ministry of Infrastructure and Water Management of the Netherlands on Cooperation in the field of Environment and Development	IenW	Ministry of Ecology and Environment
2	Memorandum of Understanding on spatial planning and sustainable urban and rural development between the Ministry of the Interior and Kingdom Relations of the Netherlands and the Ministry of Natural Resources of the People's Republic of China	BZK	Ministry of Natural Resources
3	Memorandum of Understanding between the Ministry of Infrastructure and the Environment of the Netherlands and the Ministry of Transport of the People's Republic of China on cooperation in road transport, inland shipping, railway transport, port development including related infrastructure issues	IenW	Ministry of Transport

	Memorandum of Understanding between Ministry of Water Resources of the People's Republic of China and Ministry of Infrastructure and the Environment of the Kingdom of the Netherlands on cooperation in the field of water resources	IenW	Ministry of Water Resources
4	Framework Agreement between the General Administration of Customs of the People's Republic of China and the Ministry of Infrastructure and Water Management of the Kingdom of the Netherlands on cooperation in the field of environmental requirements on traded products	IenW/Inspectie Leefomgeving en Transport	General Administration of Customs (GACC)
5	Framework Agreement between the General Administration of Customs of the People's Republic of China and the Ministry of Infrastructure and Water Management of the Kingdom of the Netherlands on cooperation in the field of environmental requirements on traded products	IenW	National Railway Association (NRA)

7

*Opvolging van Memorandum of
Understanding on educational
and scientific cooperation and
exchange between the Ministry
of Education, Culture and
Science of the Netherlands and
the Ministry of Education of the
People's Republic of China*

OCW

Ministry of Education

VERWACHT JAAR VAN ONDERTEKENING	STATUS	CONTACTPERSOON	OMSCHRIJVING INHOUD
2020	Ondertekend	<p style="text-align: center;">5.1.2e (IenW) / 5.1.2e 5.1.2e (IenW)</p>	Samenwerking op het gebied van luchtkwaliteit, bodemkwaliteit, water, circulaire economie, klimaatadaptatie, MeR, CCICED
2020	<p>Akkoord over inhoud. Er wordt gekeken wanneer er weer een tekenmoment zou kunnen zijn (live)</p>	<p style="text-align: center;">5.1.2e (BZK)</p>	Samenwerking op het gebied van duurzame ruimtelijke ontwikkeling, duurzame stedelijke ontwikkeling en kadastrale informatie
2016 (2021 vernieuwing)	In beraad	<p style="text-align: center;">5.1.2e (IenW) / 5.1.2e 5.1.2e (IenW)</p>	Samenwerking op het gebied van transport, m.n. spoor, binnenvaart, duurzame infrastructuur, <i>smart mobility</i>

			Samenwerking op het gebied van waterkwaliteit (o.a. monitoring), waterveiligheid, en in het kader van het China Europe Water Platform		
2016 (2021 vernieuwing)	In beraad	<table border="1"> <tr> <td>5.1.2e (IenW)</td> <td>5.1.2e (IenW)</td> </tr> </table>	5.1.2e (IenW)	5.1.2e (IenW)	
5.1.2e (IenW)	5.1.2e (IenW)				
2020	In beraad	<table border="1"> <tr> <td>5.1.2e (Inspectie Leefomgeving en Transport)</td> </tr> </table>	5.1.2e (Inspectie Leefomgeving en Transport)	O.a. samenwerking op het gebied van veiligheid van vuurwerk, classificatie van gevaarlijke goederen en stoffen, milieuvriendelijke toepassingen voor elektronische producten. Dit veelal om de import/export van producten binnen deze categorieën te stroomlijnen.	
5.1.2e (Inspectie Leefomgeving en Transport)					
2020	In beraad	<table border="1"> <tr> <td>5.1.2e (IenW)</td> </tr> </table>	5.1.2e (IenW)	Samenwerking op het gebied van spoorgoederenvervoer, bijv. in het kader informatieuitwisseling over cold-chain, douane, ondersteuning bedrijfsleven, etc.	
5.1.2e (IenW)					

Nog onbekend, mogelijk
2021

In beraad

5.1.2e
(OCW)

Vermoedelijk langs
dezelfde lijnen als het
MoU uit 2014.

OVERIGE INFORMATIE

Opvolging van Memorandum of Understanding between The Ministry of Ecology and Environment of the People's Republic of China and The Ministry of Infrastructure and Water Management of the Netherlands on Cooperation in the field of Environment and Development, uit maart 2015. Verlopen in maart 2020, wordt verlengd met een inhoudelijk herziene tekst.

Kan naar van kracht: ondertekend in februari jl. Samenwerking loopt, eerste dialogen starten weer op.

Opvolging van Memorandum of Understanding between the Ministry of Infrastructure and the Environment of the Netherlands and the Ministry of Land and Resources of the People's Republic of China Cooperation in the field of spatial planning and land use, uit maart 2015 en verlopen in maart 2020 (niet verlengd maar waarschijnlijk opgevolgd door dit nieuwe (soortgelijke) MoU).

Er komt mogelijk een opvolging van het *Memorandum of Understanding between the Ministry of Infrastructure and the Environment of the Netherlands and the Ministry of Transport of the People's Republic of China on cooperation in road transport, inland shipping, railway transport, port development including related infrastructure issues, uit sep. 2016* (nog van kracht) met een inhoudelijk herziene tekst. In juni 2021 vindt naar verwachting een eerste gesprek tussen minister IenW en minister MoT China plaats ter besprekking. Ondertekening verwacht eind 2021.

Er komt mogelijk een opvolging van het
*Memorandum of Understanding between
Ministry of Water Resources of the People's
Republic of China and Ministry of
Infrastructure and the Environment of the
Kingdom of the Netherlands on cooperation
in the field of water resources*, uit sep. 2016
(nog van kracht) met een inhoudelijk
herziene tekst. Eerste tekstvoorstel vanuit
IenW gedaan; momenteel wordt
tegenreactie vanuit MRW afgewacht.
Ondertekening mogelijk eind 2021.

Ondertekening naar verwachting in de loop
van 2020. Biedt met thematiek ook ingang
op het gebied van circulaire economie, door
bijv. vereisten vast te stellen o.h.g.v.
elektronische producten t.b.v. de veilige
import/export. Is een nieuw MoU, voorstel;
geen opvolging van een bestaand MoU.

Ondertekening verwacht in de loop van
2020. Biedt ook mogelijkheden voor G2G-
ondersteuning van de PIB
spoorgoederenvervoer zoals opgericht in
2019. Mogelijkheid bestaat dat het wordt
geïntegreerd in het MoU met MoT (zie
hierboven).

De tekst van het MoU uit 2014 zal worden aangepast in de loop van 2020. Het gaat dus om een aanpassing van het MoU, en daarmee dus een opvolging van het MoU uit 2014. Er zijn enkele passages verouderd, en juridisch gezien is aanpassing mogelijk indien partijen hiermee akkoord gaan. China is reeds op de hoogte hiervan, en in overeenstemming met China zal de tekst worden aangepast. M-OCW zou eind 2020 een reis maken naar China, maar door de onzekerheid rondom de COVID-19 crisis heeft OCW besloten deze reis voorlopig uit te stellen naar een nog nader te bepalen moment. Door deze ontwikkeling is het proces rondom aanpassing van dit MoU ook stil komen te liggen. Desalniettemin hebben onze beleidsdirecties nog altijd de wens dit MoU aan te passen, zodat deze weer actueel is. Op dit moment zijn wij intern aan het inventariseren op welke manier we toch bepaalde doelen die we voor onszelf hadden gesteld voor de reis, op een andere manier kunnen behalen. Het MoU is daar ook onderdeel van, maar is dus nog niet veel verder gekomen dan het voorjaar. OCW hoopt hier snel mee aan de slag te gaan.

5.1.2a

5.1.2e

5.1.2a

5.1.2e

5.1.2a

5.1.2a

5.1.2a

STAND VAN ZAKEN ACTIEPUNTEN CHINA NOTITIE

- Het ICB is alle actiepunten uit de China notitie doorgelopen met als doel om alle 'trekkers' te herinneren aan hun actiepunten, de voortgang op de actiepunten te bepalen, en te bepalen waar extra of andere inzet nodig is.
- De volgende stap is om te bepalen welke actiepunten we dit jaar in het ICB, directeurenoverleg en eventueel de landentafel verder kunnen brengen. Daarvoor zijn de volgende beslispunten van belang.

PUNTEN TER BESLISSING/BESPREKING:

1. Het directeurenoverleg vraagt het ICB om het volgende te bespreken en de conclusies voor te leggen aan een volgend directeurenoverleg:
  - a. hoe om te gaan met actiepunten die niet gerealiseerd zijn en waar een andere inzet of aanpak voor nodig is;
  - b. in hoeverre de lijst met actiepunten nog actueel is;
  - c. welke actiepunten we dit jaar verder willen brengen.
2. Mocht het directeurenoverleg op een volgend directeurenoverleg een bepaald onderwerp willen bespreken, dan kan het ICB dit voorbereiden. (Zie lijst hieronder ter inspiratie).

ACHTERGROND BIJ PUNT 2:

Aan de hand van de actiepunten uit de China notitie (m.n. de actiepunten die niet gerealiseerd zijn en waarvoor een andere aanpak nodig is) zijn een aantal onderwerpen gedefinieerd die door het ICB kunnen worden voorbereid om in een volgend directeurenoverleg te bespreken. Uitgangspunt is dat een onderwerp een brede groep departementen aangaat. De onderwerpen zijn mede daardoor soms wat breder geformuleerd dan de actiepunten die eraan ten grondslag liggen.

- Stand van zaken en verdere synergie tussen departementen t.a.v. structureel overleg met decentrale overheden, Landen, EU, bedrijven, kennisinstellingen. Hierbij kan ook meegenomen worden welke onderwerpen op dit moment het meest urgent zijn om met deze doelgroepen te bespreken.
- De lijst met onderwerpen waarop we op een positieve manier met China kunnen samenwerken lijkt steeds kleiner te worden. Op welke onderwerpen kunnen we dat nog wel? (Inclusief wellicht discussie hoe het klimaatdossier – een van de punten waarop we wél denken te kunnen samenwerken – verder te brengen in de relatie met China).
-

5.1.1b

-

5.1.2i

- Verstevigen interdepartementale samenwerking: we hebben goede structuren t/m directeursniveau. Is het nuttig om deze uit te bouwen, door bijvoorbeeld beter gebruik te maken van de CDIA/CORIA, RDIA en/of in te zetten op BWOs over China?

5.1.1b

5.1.1b

- Ondanks actieve inzet van NL en EU verslechteren de mensenrechten in China steeds verder en wint China ook op multilateraal gebied terrein. Het mensenrechtendossier heeft (1) ook implicaties voor NL burgers met name de verschillende diaspora en (2) raakt steeds meer vervlochten met andere beleidsterreinen (denk bijv aan impasse EU-China investeringsakkoord). Op welke manier kunnen ook andere departementen een positieve impuls geven aan het mensenrechtendossier? Hoe kunnen we Rijksbreed voorkomen bij te dragen aan mensenrechtenschendingen in China? Denk bijvoorbeeld aan dwangarbeid door Oeigoeren in de toeleveringsketen van zonnepanelen op Nederlandse daken.

- Vergelijken van onze Europese netwerken met als doel (1) uitwisseling best practices t.a.v. onderhouden van deze netwerken,

5.1.2a

(3) bespreken of er dwarsverbanden te leggen zijn.

-

5.1.2a

- In NL groeit de kennis over China, maar blijft die alsnog relatief beperkt. Het is niet altijd eenvoudig voor ministeries om Chinakenners te werven. Welke mogelijkheden hebben we naast het CKN om kennis te vergroten (bijv. Chinese les in voortgezet onderwijs), en hoe zorgen we ervoor dat we voldoende Chinakenners opleiden en voor de Rijksoverheid interesseren?

PUNTEN VAN MOGELIJK VERDER ONDERZOEK (waarna interdepartementale bespreking kan volgen)

5.1.2a

5.1.2a

Interdepartementaal directeurenoverleg China

24 november 2021 13.00 – 14.30

Aanwezig: BZ, BZ/PEK, BHOS/EAB, BZ/DVB, BZK, 5.1.1b CKN, DEF, EZK, FIN, IenW, JenV, LNV, NCTV, OCenW, RVO, SZW

Afwezig: AZ, politie

1. Opening en goedkeuring verslag 30/09 en agenda

- 5.1.2e verwelkomt de deelnemers en opent het overleg.
- Het verslag van het directeurenoverleg van 30/09 wordt vastgesteld met één wijziging betreffende de communicatie van de Rijksoverheid richting de decentrale overheden. Definitieve versie van verslag wordt rondgestuurd.
- De agenda is aangepast nu het overleg wegens COVID niet fysiek kan plaatsvinden. Een aantal onderwerpen wordt daarom aangehouden voor een volgend directeurenoverleg.

2. Update debatten

- Veel binnenlandspolitieke aandacht voor China. Op 4 november was het Commissiedebat China en vandaag (24/11) was het tweeminutendebat. De minister van BZ gaf aan dat hij de veranderde toonzetting in het debat opmerkelijk vond: de Kamer is uitgesproken kritisch en weinig partijen zoeken nog naar een gebalanceerde benadering. De retorische tegenvraag die de minister stelde was: "isoleren wij China of isoleren wij onszelf?"
- Er zijn 11 moties ingediend in het commissiedebat. Zie bijlage motieoverzicht.
- Tijdens begrotingsbehandeling BZ stond China ook nadrukkelijk op de agenda. Drie moties ingediend: 1) Brekelmans (VVD) verzocht in navolging van Australië te onderzoeken of NL een openbaar register kan opstellen van *agents of influence*; 2) Sjoerdsma (D66) riep op tot geen aanwezigheid op regeringsniveau bij de Olympische Spelen van Peking; 3) Van der Staaij (SGP) riep de regering op te onderzoeken of Taiwan als waarnemer kan optreden bij internationale politieorganisatie Interpol.
- NCTV geeft aan het beeld te herkennen van meer vraag naar onderzoek vanuit de Kamer.

- 5.1.1b
- 5.1.2e 5.1.1b
- 5.1.1b
- 5.1.1b
- 5.1.1b

3. Update politieke consultaties

- Voor de eerste keer in anderhalf jaar werden op 22 november fysieke consultaties gehouden op niveau Chinese vice-minister. Speciaal Gezant Europese Zaken Wu Hongbo sprak met 5.1.2e Wu is bezig met een tour door Noord-Europa en bracht volgende

5.1.2a

5.1.2a

- Ambassade Beijing geeft aan dat de 5.1.2e een gesprek heeft gehad met 5.1.2e 5.1.2e Daarbij benadrukt dat het belangrijk is dat er weer Nederlandse studenten en zakenreizigers naar China af kunnen reizen. Verder zorgen overgebracht aan Chinese zijde, onder meer over tennissster Peng Shuai.

5.1.2a

4. Update Olympische Spelen Peking

- Inmiddels heeft China het OS Playbook gepubliceerd. COVID-maatregelen zullen streng zijn, ruimte voor (internationale) toeschouwers is beperkt alsook mogelijkheden voor bredere programma's voor hoogwaardigheidsbekleders.
- Besluit over deelname van Nederlandse regeringsdelegatie is in voorbereiding. VWS geeft aan dat het besluit tot deelname op ministersniveau pas aan een nieuwe minister kan worden voorgelegd. BZ/PEK geeft aan dat het nog onduidelijk is voor de Chinese autoriteiten hoe hoogwaardigheidsbekleders geaccommodeerd kunnen worden.
- 5.1.2e geeft aan dat er ongetwijfeld *fast lanes* zullen zijn, maar iedereen die invliegt zit een volledige bubbel. Of dit ervoor zorgt dat een bezoek ook functioneel kan zijn, is zeer de vraag.
- Met NOC*NSF worden de mogelijkheden voor een rondetafelgesprek met het maatschappelijk middenveld doorgenomen.

5. Bespreken WOB-lijn Buitenlandse Zaken

- DAO ziet een trend van meer WOB-verzoeken over de hele linie, ook over Chinabeleid. OCW en LNV hebben te maken (gehad) met WOB-verzoeken rakend aan China. LNV heeft BZ hier een paar maanden geleden over om zienswijze gevraagd, waarvoor dank.
- Ons eigen WOB-verzoek richt zich op de totstandkoming van de twee Chinabrieven uit respectievelijk 2013 en 2019. Bij het toepassen van de uitzonderingsgronden zijn wij, mede op basis van juridisch advies, tot een leidraad gekomen om hierin consistent te zijn. Deze leidraad hebben wij gedeeld in de hoop binnen de Rijksoverheid bij te dragen aan zo consistent mogelijk uitzonderingsgronden toe te passen. Dit is met name relevant in de gevoelige relatie met China.
- OCenW kan zich goed vinden in de geschatste lijn. 5.1.2i 5.1.2i
- BZK kan zich ook goed vinden in de lijn. Het zou goed zijn dit stuk ook in te brengen in de reguliere interdepartementale bijeenkomst van WOB-teams. Daar kunnen dan ook de laatste ervaringen van de parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag (POK) in worden meegenomen.

6.

5.1.2e

5.1.2i

<ul style="list-style-type: none"> • [redacted] • [redacted] 	5.1.2i
--	--------

7. EU/Multilateraal

- [redacted] 5.1.2e bracht maandag 22/11 een bezoek aan Brussel. Gesprekken gingen deels over de geplande EU-Chinatop. De ambitie is nog steeds om die dit jaar te organiseren, maar het wordt steeds minder waarschijnlijk.
- De Commissie is bezig met het afronden van een reeks landenneutrale instrumenten. In december worden het *anti-coercion instrument* en het *EU-initiative sustainable corporate governance* gepubliceerd. Daarmee is inmiddels in belangrijke mate uitvoering gegeven aan de EU-China Strategic Outlook van 2019.

<ul style="list-style-type: none"> • [redacted] • [redacted] 	5.1.2a
--	--------

8. MOU-overzicht

- Geen opmerkingen. Zie ook rondvraag.

9. Rondvraag

- [redacted] 5.1.2a
- OCenW: 1) 09/02/2022 is het Commissiedebat Internationalisering en Kennisveiligheid. Hier wordt het Clingendaelrapport besproken en de initiatieven op kennisveiligheid; 2) 31/01/2022 worden het loket en de leidraad kennisveiligheid gepubliceerd; 3) we merken dat kennisinstellingen op een *wolf warrior*-achtige wijze worden benaderd. We zouden de manier waarop we hier als overheid mee willen omgaan graag agenderen voor het volgende ICB; 4) twee zaken rond COVID: we merken dat het voor Nederlandse attachés lastig is om naar China te reizen en zien dat hier voor andere landen soms minder restricties gelden, goed als BZ hiernaar kan kijken. Als China volgend jaar nog dichtzit, goed om door te exerceren wat dit praktisch betekent voor het jaarplan en onze organisatie. [redacted] 5.1.2e geeft in reactie hierop aan dat overleg wordt gevoerd tussen BZ en de ambassade over mitigerende maatregelen m.b.t. druk op de staf en hun gezinnen, inclusief reisbeperkingen.

<ul style="list-style-type: none"> • [redacted] • [redacted] 	5.1.2a
--	--------

- IenW: Bezig met het actualiseren van drie MoU's op respectievelijk transport, spoor en water. [redacted] 5.1.2a
- Volgend jaar 50 jaar diplomatieke betrekkingen NL-China, IenW vraagt naar concrete deliverables. [redacted] 5.1.2e geeft aan dat gekozen wordt hoe hier op een goede manier invulling aan te geven. 18 mei is de dag waarop we 50 jaar diplomatieke betrekkingen hebben, dat zou een goed moment zijn om in de pijplijn zittende MoU's te tekenen.

- FIN:

5.1.2i	5.1.2j
	5.1.2a
5.1.2a	
- CKN: Halverwege inventarisatie bij de departementen. Er is duidelijk een hoge ambitie t.a.v. China, maar de focus is nog een uitdaging. Volgende keer zal uitgebreider teruggekoppeld worden.

Interdepartementaal directeurenoverleg China

18 februari 2021 09:00-10:30

Aanwezig: AZ, BZ/DAO, BZ/DVB, BHOS/DIO, BZK, DEF, EZK, FIN, IenW, JenV, Kennisnetwerk, LNV, NCTV, OCW, PEK, RVO, SZW, VWS

Afwezig: 5.1.1b Politie

1. Welkom en goedkeuring verslag d-overleg 27/11 en agenda

- 5.1.2d 5.1.2e verwelkomt de deelnemers en opent het overleg.
- De deelnemers geven goedkeuring aan de agenda en het verslag van het overleg op 27/11.

2. Banden van decentrale overheden met Chinese partners door BZ en BHOS

- 5.1.2e geeft aan dat decentrale overheden BZ steeds vaker om advies vragen over hun banden met China. Door het verslechterende imago van China in NL en oprechte zorgen met name over de mensenrechtensituatie – krijgen decentrale overheden het gevoel dat er minder ruimte is om relaties met China aan te gaan, zoals zustersteden. BZ draagt het standpunt uit dat engageren met China relevant blijft en dat contacten, ook die van decentrale overheden, mogelijkheden bieden om ook gevoelige zaken bespreekbaar te houden. 5.1.2a
5.1.2a Om in de informatiebehoefte van decentrale overheden te voorzien organiseert o.a. de Vereniging van Nederlandse Gemeenten ('VNG') infosessies.
- 5.1.2e DIO geeft toelichting op het Informatie- en Contactpunt ('ICP') van RVO. Het ICP is een digitaal en bemenst platform waar decentrale overheden en *Trade & Innovate* partners terecht kunnen met vragen over China. Het doel van het ICP is het creëren van overzicht en synergie ten aanzien van de vele inkomende bezoeken uit China, en het fungeren als eerste aanspreekpunt voor en informeren van decentrale overheden over het Nederlandse beleid t.a.v. China. Veel vragen zullen kunnen worden afgewangen door het ICP, andere zullen worden doorgestuurd naar andere organisaties binnen de Rijksoverheid.
- Tevens heeft BHOS twee checklists opgesteld die overheidsorganen helpen hoe om te gaan met verzoeken voor Memorandums of Understanding (MoUs) uit China: een voor de Rijksoverheid en een voor decentrale overheden. Het verschil tussen de twee checklists zit voornamelijk in het proces. Zo moeten onderdelen van de Rijksoverheid mogelijke MoU's altijd eerst aan BZ/DJZ voorleggen, terwijl die verplichting er niet is voor decentrale overheden. Vragen van decentrale overheden over MoU-verzoeken uit China gaan via het IPC; vragen van departementen kunnen gericht worden aan BZ. Er wordt nagedacht over een derde MoU-checklist voor het Caribische deel van het Koninkrijk. BZK geeft aan graag betrokken te blijven m.b.t. de Landen.
- LNV stelt voor dat departementen nieuw af te sluiten MoU's op vrijwillige basis delen in het Directeurenoverleg om nieuwe ontwikkelingen breed bekend te stellen (steun van EZK, OCW en BZ). BZ stelt voor het onderwerp MoU-overzicht standaard aan de agenda van het Directeurenoverleg toe te voegen.
- BZ en het China Kennisnetwerk ('CKN') vullen aan dat op 8 maart een sessie voor decentrale overheden over *China Speak* wordt georganiseerd. Deze behandelt vragen over de praktische betekenis van Chinese politieke terminologie.
- RVO vraagt de aanwezigen of zij relevante beleidsontwikkelingen met het ICP kunnen delen. Zo blijven decentrale overheden op de hoogte van wat er speelt.

- NCTV wijst op het dreigingsbeeld statelijke actoren dat is gedeeld met vier grote gemeenten. Informatie hierover kan via het ICP doorgegeven worden aan de overige decentrale overheden.
- In reactie op vraag NCTV stelt RVO dat in het ICB is gesproken over de procedure m.b.t. doorverwijzing van vragen die binnenkomen bij het ICP naar departementen. In dit opzicht kan het ook teren op ervaringen met het Brexit-loket.
- Reagerend op vraag OCW over ons beleid op MoU's met China stelt BZ dat we willen blijven engageren met China, wel waakzaamheid betrachten, maar ook kansen willen identificeren en benutten. Daarnaast is het belangrijk de maatschappelijke discussie over China (ook met decentrale overheden) aan te blijven gaan.^{§ 1.2e}DIO zegt dat de MoU-checklist niet is bedoeld om het afsluiten van MoU's te ontmoedigen. MoU's zijn in de meeste Aziatische landen en breder in landen met een staatgeleide economie een sine qua non om zaken te kunnen doen.

3. EU-China: CAI en reciprociteit door BHOS en BZ

- ^{5.1.2e}DIO presenteert een stavaza van het EU-China investeringsakkoord ('CAI').

•		5.1.2a
---	--	--------

- Formele besluitvorming in de Raad en het EP (waar al kritische geluiden klinken) is voorzien voor de eerste helft van 2022 onder het Franse EU-voorzitterschap.

5.1.2a	5.1.2a	Formele positie NL zal met Kamer worden afgestemd; dit zal waarschijnlijk veel discussie opleveren.
•	5.1.2a	
	5.1.2a	

- In reactie op vragen van NCTV en EZK stelt BZ dat de CAI waarschijnlijk genoeg ruimte laat voor nationale investeringstoetsen en dat de Commissie de positie van Chinese staatsbedrijven m.b.t. toegang tot de EU-markt naar verwachting voldoende heeft meegenomen in de overwegingen. Maar de definitieve beoordeling daarvan kan pas plaatsvinden als we de officiële teksten hebben.

• ^{5.1.2e} deelt de stavaza van de EU-discussie over reciprociteit met de directeuren.	
•	5.1.2a
•	
•	5.1.2a
•	

5.1.2a

5.1.2e

- De bijdrages van de lidstaten dienen als input voor een volgende COASI-discussie (datum nog niet vastgesteld) met mogelijk een 5.1.2a als resultaat.
- BZ stelt verder dat er geen ontwikkelingen zijn in de onderhandelingen over de *EU-China Strategic Agenda for Cooperation 2025*.
- Op 22/2 vindt een RBZ met o.a. Hongkong op agenda. In juli 2020 zijn al Raadsconclusies aangenomen; daarom zijn er nog geen concrete uitkomsten in de vorm van nadere maatregelen voorzien bij deze RBZ. Er wordt wel gesproken over de mogelijkheid van nieuwe Raadsconclusies later dit voorjaar.
- 5.1.2e wijst op de 17+1-top tussen China en 17 Zuid- en Oost-Europese landen. Van de 12 EU-lidstaten deed maar de helft mee op niveau regeringsleider, terwijl de top werd voorgezeten door de Chinese president Xi Jinping (de Baltische Staten, Roemenië, Bulgarije en Slovenië waren op lager niveau vertegenwoordigd). 5.1.2a

5.1.2a

- BZ/DVB reageert door te stellen dat zowel de EU als de NAVO steeds meer naar de lange termijn kijkt en dat de relatie met China hierin een belangrijke factor is. In deze discussies komt het profiel van China als strategische rivaal sterker naar voren.
- BZ/DAO wijst erop dat de EU China niet formeel als strategische rivaal aanmerkt, maar als systeemrivaal, partner en concurrent. 5.1.2a sluit dit agendapunt af door te stellen dat de *EU-China Strategic Outlook* die de Commissie in 2019 publiceerde dit voorjaar zal worden geëvalueerd.

4. Update stavaza Kennisnetwerk

- De 5.1.2e van het China Kennisnetwerk (CKN) wijst de deelnemers op de gedeelde stavaza die iedere maand wordt bijgewerkt en gedeeld met het ICB. De 5.1.2e stelt dat 5.1.2e voortaan ook voor ieder directeurenoverleg China een overzicht van alle onderzoeken die binnen de Rijksoverheid worden gefinancierd en waarvan het netwerk op de hoogte is, zal delen.
- Begin maart ontvangt het CKN de inschrijvingen voor de aنبesteding voor een CKN-secretariaat dat onderzoek, activiteiten gericht op kennisopbouw en andere gerelateerde projecten zal gaan faciliteren. In het budget is extra ruimte opgenomen, mochten andere ministeries hun onderzoeken via het secretariaat van het kennisnetwerk willen laten lopen.
- Kennisopbouw over China en kennisveiligheid zijn uiteraard verschillende zaken, maar lopen soms in elkaar over. Kennisopbouw over China is een zaak die breder is dan van het China Kennisnetwerk alleen en verdient ieders aandacht, evenals kennisveiligheid. De 5.1.2e denkt aan de verbinding tussen kennisopbouw over China in Nederland en de trajecten/initiatieven die hierover lopen op EU-vlak, maar ook het opzetten van een structuur waarbij (oud-)medewerkers van het Chinapostennet, inclusief attachés, alle betrokken

ministeries kunnen briefen bij verblijf in Nederland en in een soort “alumni”netwerk betrokken blijven bij het kennisnetwerk.

- Het CKN heeft op basis van openbare bronnen een inventarisatie laten doen van promovendi in Nederland met een vaste aanstelling bij een kennisinstelling die onderzoek doen in sectoren die relevant zijn in relatie tot China (fotonica, havens, watermanagement, ruimtevaart). Dat heeft geresulteerd in een groep van circa 120 personen die hebben aangegeven betrokken te willen zijn bij het CKN. De lijst komt straks beschikbaar bij het secretariaat, maar ook op de SWR (met in achtneming van de AVG). De wens is de kennis bij de instellingen - naast die van de denktanks - dichter bij de overheid te brengen en meer in samenspraak te bepalen waar onze kennisbehoefte ligt. In dit kader vinden er twee sessies plaats, namelijk over *best practices* in de samenwerking met China (4 maart) en onderzoeksethiek (11 maart)
- In december zijn twee onderzoeken uit de ronde 2020 afgerond: Kritieke Materialen en Standaardsetting Kritieke Materialen. Het onderzoek Kritieke Materialen wordt gebruikt bij de strategiebepaling over batterijen en zijn weg al gevonden naar een tweetal kamerbrieven. Een appreciatie van het onderzoek over de standaardsetting ovg kritieke materialen zal samen met het rapport standaardsetting op het gebied van cyber in april gepresenteerd worden aan het directeurenoverleg China.
- Het onderzoek over de Chinese beïnvloeding van de Chinese diaspora wordt eind maart gepubliceerd. De vraagstelling is afgestemd met de vijf meest betrokken departementen **5.1.1b**
5.1.1b Het geeft naast een overzicht van het Chinese instrumentarium gericht op beïnvloeding, van de ontwikkeling van de Chinese gemeenschap in Nederland ook meer zicht wat de situatie is in Nederland. De woordvoering gaat meerdere departementen aan en zal volgende week worden opgepakt. Het rapport zal vanuit oogpunt van nationale veiligheid ook agendapunt zijn bij een aantal andere overleggen.
- Het onderzoek Trendanalyse en risicobeeld samenwerking Nederlandse decentrale overheden met China van NCTV, waarnaar NCTV eerder verwees, komt in mei of juni uit.
- Na de instelling van het secretariaat zal het nog steeds mogelijk zijn voor ministeries om een beroep te doen op het China Kennisnetwerk voor een in-house sessie.
- IenW geeft complimenten aan het CKN en ondersteunt het belang van samenwerking met universiteiten. Stelt dat inventarisatie van lopende promotie-onderzoeken een *state of the art*-overzicht kan geven van relevante kennisgebieden in NL. Het CKN antwoordt dat dit een volgende stap kan zijn en dat het nu het doel is de Rijksoverheid en academia zo goed mogelijk bij elkaar te brengen.
- BZ zegt dat het onderzoek naar de Chinese diaspora een genuanceerd beeld geeft van mogelijke beïnvloeding. Deze lijkt voorlopig mee te vallen, maar er is wel een basis gelegd die snel geactiveerd kan worden; hieruit blijkt dat dit onderzoek op een goed moment is gestart. Een zorgpunt is een mogelijke vervreemding van de Chinese gemeenschap in NL t.g.v. het verslechterende imago van China. Belangrijk om te blijven inzetten op integratie.
- VWS stelt voor om na publicatie van het WHO-rapport over de bron van het virus **5.1.2e** uit te nodigen om deze toe te lichten.
- BZ meldt dat Clingendaal op korte termijn de Buitenland Barometer zal publiceren. Hieruit zal blijken dat de gemiddelde NLer migratie en de opkomst van China als de grootste bedreigingen op buitenlands politiek vlak zien. BZ stelt voor Clingendaal te vragen de Barometer in een volgend directeurenoverleg te presenteren.

Rondvraag

5.1.2d.2e

5.1.2i

- IenW noemt de deelname van eerste vice-premier Han Zheng en de minister van milieu aan de *Climate Adaptation Summit* een (moeizaam tot stand gekomen) succes.
- BZ dankt de aanwezigen voor hun deelname en nodigt hen uit om onderwerpen aan te dragen voor een volgend overleg.

From: 5.1.2e 5.1.2e
To: 5.1.2e 5.1.2e
Subject: RE: Graag visie/akkoord: Directeurenlunch 5.1.2e 5.1.2e
Date: donderdag 9 juni 2022 17:04:00

Dank 5.1.2e

De locatie voeg ik toe aan het agenda-item, maar zal het idd ook nog wel in de mail zelf zetten voor de helderheid.

En alles onder de stippellijn was voor intern gebruik (de ruwe input vanuit ministeries op basis waarvan ik de geannoteerde agenda heb opgesteld).

Deelnemers stuur ik in principe alleen aan 5.1.2e de geannoteerde agenda aan alle directeuren voor gedachtevorming.

From: 5.1.2e <5.1.2e>@minbuza.nl>
Sent: donderdag 9 juni 2022 17:02
To: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e>@minbuza.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e>@minbuza.nl>
Subject: RE: Graag visie/akkoord: Directeurenlunch 5.1.2e 5.1.2e

Moet er niet een locatie bij, of was die al eerder gedeeld?

Ik heb het nog iets ingekort. Zie hieronder.

Was alles onder de stippellijn alleen bedoeld voor intern gebruik? Wat mij betreft, kun je de vragen eronder inderdaad weglaten. Die heb je immers al samengevat in de geannoteerde agenda.

Deelnemers kunnen we vlak voor de bijeenkomst nog delen als meer duidelijk is.

Als 5.1.2e ook akkoord dan kan het wat mij betreft uit.

5.1.2e

From: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e>@minbuza.nl>
Sent: donderdag 9 juni 2022 15:32
To: 5.1.2e <5.1.2e>@minbuza.nl>; 5.1.2e <5.1.2e>@minbuza.nl>
Subject: Graag visie/akkoord: Directeurenlunch 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e

Op basis van onderstaande vragen heb ik het volgende mailtje opgesteld incl. *guidance* voor de discussie. Ik ben voornemens dit morgen in de loop van de ochtend aan de directeuren en ICB-leden (voor de voorbereiding) te sturen. Graag jullie blik/akkoord.

Dank en hartelijke groet,

5.1.2e

+++++

Geachte directeuren, beste collega's,

Vrijdag 17 juni, 12.30 – 14.00 uur zijn jullie van harte uitgenodigd voor een lunch met [5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]. Op basis van de door jullie ingestuurde dilemma's en vragen zijn wij tot onderstaande richtinggevende agenda voor de discussie gekomen. Deze agenda is bedoeld om op informele wijze het gesprek aan te gaan over onze bilaterale relatie met China. De discussie zal zonder [5.1.1b] worden gevoerd.

We hebben getracht jullie vragen in onderstaande agenda goed te vatten, maar er is alle ruimte om door te vragen tijdens de sessie zelf.

Voor vragen kunnen jullie contact opnemen met mij (06 [5.1.2e])

Hartelijke groet, mede namens MT DAO,

[5.1.2e]

Agenda directeurenlunch 17 juni, 12.30 – 14.00u

5.1.1b Ontwikkelingen in China

[5.1.2e]

5.1.2a

+++++

Aanwezigen

[5.1.2e] – Defensie

5.1.2e – Defensie

5.1.2e [5.1.2e] [5.1.2e]

5.1.2e – DVB // checken of [5.1.2e] op tweede rij kan zitten

5.1.2e – BZK

5.1.2e – RVO

5.1.2e of 5.1.2e – 5.1.1b

5.1.2e – NCTV 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e [5.1.2e] – EZK

5.1.2e – JenV

??? -- lenW

Vragen

JenV:

5.1.1b

Defensie:

5.1.1b

5.1.1b

BZ/DMM:

5.1.1b

5.1.1b

BZ/DVB:

5.1.1b

5.1.2e

5.1.1b

EZK:

5.1.1b

NCTV:

5.1.1b

BZK:

-

5.1.1b

-

5.1.2i

-

5.1.1b

	5.1.1b
•	5.1.1b

RVO:

Informatie- en Contactpunt:

•	5.1.2a
5.1.2a	
•	5.1.2a

Business & Development:

<u>5.1.2e</u>
5.1.5

5.1.2e

Subject: Intederdepartementaal Directeurenoverleg China februari
Location: WebEx - link ondераan

Start: do 03-02-2022 09:00
End: do 03-02-2022 10:30
Show Time As: Tentative

Recurrence: (none)

Meeting Status: Accepted

Organizer: DAO-RSVP

Optional Attendees

Beste genodigden,

Graag sturen we hierbij de agenda, stukken en de webex-link van het directeurenoverleg op donderdag 3 februari. De stukken en agenda worden hierbij ook aan de collega's van het ICB verstuurd, ter voorbereiding van het directeurenoverleg.

Agenda

1. Opening en goedkeuring verslag Directeurenoverleg China 24 november en agenda | [verslag vorig overleg](#)
  2. Terugblik technische briefing Kamer
  3. Terugblik gesprek MP – Li Keqiang
  4. Bespreken samenvatting stand van zaken Chinanotitie | stukken [beslis-](#) en [bespreekpunten](#) + [stavaza](#)
  5. Update China Kennisnetwerk
  6. Vooruitblik China regeerakkoord + stand van zaken China fte's
  7. Update loket en leidraad kennisveiligheid door OCenW
  8. Rondvraag

Voor vragen kunt u contact opnemen met 5.1.2e 5.1.2e + 316 5.1.2e

Hartelijke groet,

Secretariaat

Directie Azië en Oceanië / Asia and Oceania Department

Beste genodigden,

Namens [redacted] 5.1.2e, [redacted] 5.1.2e nodigen wij u uit voor het interdepartementale directeurenoverleg China.

Dit zal plaatsvinden op donderdag 3 februari 2022 van 09:00 tot 10:30 uur.

Contactpersoon is [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e + 31 6 [redacted] 5.1.2e

Met vriendelijke groeten,

Secretariaat

Directie Azië en Oceanië / Asia and Oceania Department

[redacted] 5.1.2e

nodigt u uit om deel te nemen aan deze Rijksvideo Vergadering.

Vergaderingnummer (toegangscode): [redacted] 5.1.2e

Wachtwoord voor vergadering: [redacted] 5.1.2e

donderdag 03 februari 2022

9:00 | (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen | 1 uur 30 minuten

Deelnemen aan vergadering

Meer manieren om deel te nemen:

Deelnemen via de vergaderingskoppeling

[redacted] 5.1.2e

Tik om deel te nemen vanaf een mobiel apparaat (alleen deelnemers)

5.1.2e

Deelnemen via telefoon

5.1.2e

Algemene inbelnummers

Deelnemen via een videosysteem of -toepassing

Kies 5.1.2e 5@rijksvideo.webex.com

U kunt ook 5.1.2e kiezen en uw vergaderingnummer invoeren.

Hebt u hulp nodig? Ga naar <http://help.webex.com>

Verslag directeurenoverleg 17/06/2022 – lunch met 5.1.2e 5.1.2 5.1.2e

In het kader van het Interdepartementaal Directeurenoverleg China, vond op 17 juni jl. een lunch plaats met de 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e , en 5.1.2e van de verschillende ministeries 5.1.2e

De thema's strategische afhankelijkheden, (harde) veiligheid en mogelijkheden voor constructieve samenwerking met China stonden centraal. Dit verslag geeft een korte weergave van de discussie.

Introductie 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

Het beeld van China is in de afgelopen tijd bijgesteld, het is kritischer geworden in NL en de EU. China ziet de wereld in de context van *great power politics*. China ziet de EU daarin niet als autonome actor, maar als een afgeleide van de VS. Dit bepaalt het Chinese denken over de rol van de EU in de wereld.

De verklaring op 4 februari tussen de Russische president Poetin en de Chinese president Xi Jinping stelt dat de samenwerking onbegrensd is. Centraal staat voor beide presidenten dat derde landen zich niet moeten bemoeien met interne angelegenheden. China noemt de oorlog in Oekraïne steeds een conflict. China is in de oorlog in Oekraïne dus niet neutraal, maar aan de andere kant verleent het tot op heden ook geen concrete steun aan Rusland.

De bilaterale relatie van Nederland met China is nog altijd goed. Het is van belang is dat we China met een open vizier blijven benaderen. Nederlandse bedrijven kunnen nog steeds goede zaken doen, maar met steeds meer grenzen. Ook het bedrijfsleven ziet het zwaartepunt verschuiven naar 'beschermen waar het moet'. Het is dan ook zaak dat we als Rijksoverheid alert en waakzaam blijven. Het is een trend dat China meer beweegt richting autarkie en probeert de eigen afhankelijkheden van Westerse landen af te bouwen. Dit zal kansen op de lange termijn bemoeilijken.

5.1.2a

5.1.2a

5.1.2a

Discussie

5.1.2a

Verder belangrijk om enerzijds (strategische) afhankelijkheden van China af te bouwen en anderzijds te blijven samenwerken. Hierover zijn gesprekken gaande met gelijkgezinde landen. Zorg voor een operationele samenwerking en tegelijkertijd versterkte strategische autonomie. De samenwerking in de Indo-Pacific dient versterkt te worden, maar ook specifiek de samenwerking met Japan. Belangrijk om niet in de val te trappen van '*west against the rest*'.

Aanwezigen vroegen zich af of de huidige harde toon de lijn is van Xi Jinping en of dit zou veranderen bij een machtswissel. Het is niet de indruk van 5.1.2e dat dit laatste het geval is. De verwachting is dat Xi Jinping een derde termijn zal krijgen als Secretaris-Generaal van de CCP.

Het Chinese gevoel van superioriteit wordt breed gedeeld en de lijn die Xi heeft ingezet zal niet snel veranderen. Temeer omdat *Xi Jinping Thought* gretig wordt bestudeerd op scholen en in bedrijven.

5.1.2a

Een concrete optie is om als EU meer reciprociteit op de interne markt toe te passen. Chinese bedrijven hebben binnen de EU blijvend veel meer vrijheid dan Europese bedrijven in China. Tegelijkertijd goed om scherp te blijven op wat echt bedreigend is en niet alles wat Chinees is als problematisch te kenmerken.

Blijf investeren in je nationale veiligheid, niet alleen op harde veiligheid maar ook op economische en kennisveiligheid. Doe dit als EU samen en ga niet afzonderlijk het wiel opnieuw uitvinden.

Constructief samenwerken met China blijft cruciaal. Ook voor ons is kennis te halen, China is vooruitstrevend en inmiddels in veel gebieden verder dan ons. Van belang om het debat niet te laten afglijden. Niet alles uit China deugt niet - maatwerk en nuance zijn essentieel. Blijf gezond verstand gebruiken.